

Kultura čitanja u 21. stoljeću

Horvat, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:256524>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-23**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

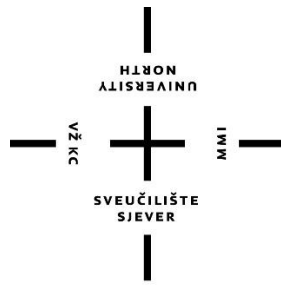
Sveučilište Sjever

Završni rad br. 51/NOV/2016

Kultura čitanja u 21. stoljeću

Ivana Horvat, 0069/2012.

Koprivnica, studeni 2016. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za novinarstvo

Završni rad br. 51/NOV/2016

Kultura čitanja u 21. stoljeću

Studentica

Ivana Horvat, 0069/2012.

Mentorica

Doc.dr. sc. Iva Rosanda Žigo

Koprivnica, studeni 2016. godine

Predgovor

Odluka o pisanju ovog rada na temu "Kultura čitanja u 21. stoljeću" došla je prirodno. Potaknulo me je to što sam i sama velika ljubiteljica knjiga. Dolaskom interneta kao novog medija, napretkom video igrice, društvenih mreža i ostalih mas medijskih produkata, čovjek se sve više odvajala od fizičke knjige. Odabranu temu obradila sam u dva dijela. Prvi dio je teorijski, dok se drugi sastoji od online ankete priložene na kraju rada.

Anketa se usredotočuje na istraživanje popularnosti književnih žanrova. Nastojala sam približiti realnu situaciju u Republici Hrvatskoj. U nastavku sam otvorila niz pitanja, kao na primjer, što danas čitaju mladi ljudi, Što čitaju ljudi u srednjim godinama ili oni u mirovini, Koji žanrovi su popularni, i tako dalje. Na temelju istraživanja i stručne literature došla sam do nekih iznenađujućih rezultata što ću u nastavku nastojati pokazati kroz rad.

Najveće hvala cijenjenoj profesorici, doc.dr. sc. Ivi Rosandi Žigo koja je uočila moju strast prema knjigama i koja me je vodila kroz ovaj moj rad.

Sažetak

Svjedoci smo sve češćih rasprava o zastupljenosti i važnosti knjige u suvremenom dobu. S povijesnoga, kao i s današnjeg aspekta vidljivo je kako je knjiga još uvijek iznimno prisutna u životu ljudi.

Knjiga postoji već stotinama godina i bila je jedino sredstvo zabave, kao i opuštanja do pojave novih medija, gledajući na opuštanje samo uz određene medije, bili oni hladni ili topli. U današnje vrijeme čitanje nije samo psihološki proces koji je određen brojnim povijesnim i suvremenim faktorima. Čitanje je potreba i navika koja bi se trebala formirati u najranijoj dobi čovjeka. Stoga, čitanje knjiga, bajki, basni ili sličnoga prije spavanja kod djece, ali i razvitak čitanja u djetinjstvu i adolescenciji ima veliku važnost u formiranju kulture svake pojedine osobe. Razvitak suvremenih medija dovodi do upitnosti knjige kao izvora znanja ili zabave.

Detaljnija analiza online anketnog upitnika pokazuje kako danas djeluju čitatelji, njihova razmišljanja, podaci koje pamte te kako funkcioniraju međusobno, na koji način dolaze do knjiga i u kojoj mjeri ih posjeduju u osobnoj knjižnici. Promatranjem određenih skupina ispitanika možemo zaključiti kako su žene te koje provode više vremena za knjigom, dok muška populacija malo manje.

Ključne riječi kultura, knjiga, suvremeni mediji, bestseleri, čovjek

Sadržaj

1.	Uvod.....	1
2.	Knjige.....	3
2.1.	Pozitivna strana knjige.....	5
3.	Čitatelji.....	6
3.1.	Kultura čitanja i djeca u predškolske dobi.....	9
3.2.	Adolescencija.....	10
3.3.	Mladi i knjiga.....	12
3.4.	Projekt "Cinaz".....	14
4.	Bestseleri.....	16
4.1.	Bestseleri "posvećena roba".....	17
4.2.	Utjecaj marketinga.....	18
5.	Razgovori s ispitanicima.....	19
5.1.	Irena Gavrančić ravnateljica knjižnice u Pitomači.....	19
5.2.	Maja Kiralj prodavačica u Tisak media.....	20
5.3.	Sličnosti i/ili razlike između čitatelja/korisnika knjižnice i Tisak media.....	21
6.	Anketno istraživanje.....	22
6.1.	Cilj istraživanja.....	22
6.2.	Svrha istraživanja.....	23
6.3.	Hipoteze.....	23
6.4.	Metodologija rada.....	23
7.	Anketa.....	24
8.	Elektroničke knjige i klasične knjige.....	33
9.	Knjige i citati.....	36
10.	Film i knjiga.....	40
11.	Zaključak.....	42
12.	Literatura.....	44
	Popis slika.....	46
	Popis grafikona.....	47
	Prilozi.....	48

1. Uvod

Više od dva stoljeća u znanostima i u svakodnevnom životu susrećemo se s pojmom kultura. Govori se o kulturnom i nekulturnom ponašanju, kulturnim osobama, kulturnoj politici, nacionalnoj kulturi, kulturi društva, duhovnoj kulturi, kulturi čitanja i slično. Na pitanje kakva je kultura čitanja u Republici Hrvatskoj u 21. stoljeću, pokušat će se odgovoriti ovim završnim radom.

Kultura čitanja u 21. stoljeću predmet je mnogih polemika. Dolaskom novih medija, otvara se pitanje budućnosti knjiga. Koliko mladi, ali i ostala populacija u Hrvatskoj čita prikazano je empirijskim istraživanjem, odnosno online anketom na društvenim mrežama. Online anketa se mogla pronaći na stranicama poput: Čitaj knjigu, Profil, Znanje, Naklada Ljevak, Tisak media, 24 sata.

Planirano anketno istraživanje podijeljeno je u pet dijelova.

1. Prvi dio ankete su osnovni podaci o ispitaniku, kao što su, spol, godine, jesu li zaposleni ili nisu, obrazuju li se još i kako provode svoje slobodno vrijeme.
2. U drugom dijelu ankete ispitanici objašnjavaju razloge čitanja, na koji način biraju knjige, što čitaju, u čemu im čitanje pomaže, kako dolaze do knjiga, mogu li knjige promijeniti način razmišljanja kod ljudi, koliko knjige utječu na ispitanike. Također, koliko knjiga posjeduju u kući, s kime razgovaraju o pročitanim djelima i jesu li knjige u današnje vrijeme prihvatljive svima.
3. U trećem dijelu ankete, tražilo se od ispitanika da odgovore na pitanje čitaju li više elektroničke knjige ili klasične printane knjige.
4. Četvrti dio ankete, odnosi se na njihov način razmišljanja, koja im je najdraža knjiga i koji im je najdraži citat ako ga imaju.
5. U posljednjem dijelu ankete uspoređujemo knjigu s filmom i serijom

U ovome radu osvrnut ćemo se i na iskustva osoba koje rade s knjigama i uključiti dva intervjua, jedan s knjižničarkom i drugi s prodavačicom u Tisak media.

Koliko ljudi je učlanjeno u odabranoj knjižnici, što se najviše čita, i kako zainteresirati mlade za knjigu, kazala je vršiteljica dužnosti ravnateljice Knjižnice i čitaonice Pitomača u Pitomači, Irena Gavrančić.

Provedeno je još jedno istraživanje s prodavačicom Majom Kiralj, koja radi u Tisak mediji od kada se otvorio u Virovitici. Gospođa Kiralj je odgovorila na pitanja, kao npr. – Što se najviše kupuje u Tisak mediji, mediji s obzirom na to da osim knjiga imaju i širok asortiman multimedije, kao i koje su knjige najviše kupovane u posljednje vrijeme.

Usporedbom mišljenja čitatelja i gore navedenih osoba možemo uočiti dvije različite perspektive.

Svrha i cilj ovog istraživanja je odgovoriti na sva ta prethodna pitanja te njihovom analizom doći do odgovora i zaključka s obzirom na to što društvo zanima u 21. stoljeću. Što je najzastupljenije u Hrvatskoj publici, zašto čitaju baš to što čitaju, te kako još više zainteresirati ljude za čitanje samo su neki od odgovora do kojih ćemo doći kroz rad.

2. Knjige

Prvi materijal za pisanje, nastao je od biljke papirus 2000 g.pr.Kr. u Egiptu. U to vrijeme sva diplomatska pošta pisala se na tom papiru i dugo vremena je bio jedino sredstvo na kojem se pisalo. U 5. stoljeću pojavom pergamenta koji se pravio od ovčje i kozje kože i velin koji se radio od teleće kože papirus je potisnut iz upotrebe.

"Pergament se pravi od ovčje ili kozje kože, a velin se pravi od teleće kože. Listovi napravljeni od ovog materijala su ispisani na jednoj strani i sječeni da budu iste veličine. Zatim su na jednom kraju spajani kožnim gumbom/kopčom i povezivani u "knjige". Komadi velina, tj. teleće kože su savijani tako da je svaki činio po dva lista. Stavljanjem jednih u druge dobivao se "svezak" listova velina. Pisar je na taj svezak ispisivao tekst. Sljedeći korak je bio da se tako napisan "svezak" listova velina nosi knjigoveži koji ga je prošivao konopcem i radio drvene korice na "knjizi". Krajeve konopca je provlačio kroz rupice na drvenim koricama i tako spajao „stranice“ knjige s koricama. Knjigovezac bi na kraju lijepio veliki komad kože na „hrbat“ knjige s već ispisanim listovima velina i s drvenim koricama. Vremenom je ovo usavršeno i pronađeni su novi i bolji načini kako bi se knjiga ukrasila i duže trajala."¹

Do sredine 15. stoljeća ljudi su knjige umnoživali prepisivanjem rukom, što je bio dugotrajan i skup proces nastajanja knjiga. Sve dok John Gutenberg svojim izumom tiskarskog stroja nije izazvao eksplozivno širenje knjiga cijelom Europom. Kako su se knjige širile, tako se sve više širilo i znanje. Knjige su prvi prikaz intelektualne civilizacije i postale su prvi masovni mediji, što je njihova karakteristika sve do današnjih dana. Tiskanjem knjiga sve veće mase ljudi dolazile su do znanja, a tako je došlo i do masovnosti.

"Knjiga je ukoričena tiskana omeđena publikacija od najmanje 49 stranica (UNESCO-va definicija), odnosno, knjiga je tiskana kolekcija papira. Ukoričena tiskana publikacija koja sadrži najmanje 49 stranica."²

"Knjiga je stoljećima bila 'izvor znanja i razumijevanja', odnosno cjelokupna šuma iskustva, znanja, razumijevanja i umijeća što se mogu koristiti u rješavanju problema i izvršavanju zadaća."³

¹<http://citajme.com/povijest-njenog-velicanstva-knjige/?print=print> pristupljeno 27.09.2016.

²<https://hr.wikipedia.org/wiki/Knjiga> pristupljeno 27.09.2016.

³<http://documents.tips/documents/teorije-informacijskih-znanosti.html> pristupljeno 27.09.2016.

"Od rođenja do smrti, pa i prije rođenja i nakon fizičke smrti, knjigu mrze, proganjaju, zabranjuju, spaljuju, sude, strijeljaju, sijeku na komadiće i melju u tvornicama papira. Za mnoge ideologije, religije, režime, države i privatne interese knjiga je opasnija od puščane cijevi, od kuge i rata, od potresa i požara." (A. Stipčević, 2000:1).

"Znanje je hvaljeno, voljeno, traženo, ljubomorno čuvano, ali isto tako znanje se mrzi, ono je proganjano, zabranjivano, njemu se sudi jer je opasnije od puščane cijevi, od kuge i rata, od potresa i požara. Knjige koje imaju dominantnu ulogu u jednom društvu tvore javni i privilegirani korpus znanja, za razliku od sudbine nepoželjnog znanja u istom društvu. Svijet znanja nije jedinstven, ni zajednički svim pripadnicima jednog društva ili nacije, a kamoli pak čovječanstva. Svijet je knjige, kao i cijeli svijet znanja, prepun zabrana i nepremostivih ograda. Nerijetko, knjige koje su u jednom društvu slavljene, u drugom se proganjaju i čitaju tajno. Zato da bismo mogli razumjeti i prosuditi sudbinu globalnog informacijskoga društva, treba istražiti sudbinu knjige: istražiti paradigme koje određuju odnos društva prema svijetu znanja." ⁴

⁴https://www.researchgate.net/publication/281098561_Svijet_znanja_i_sudbina_knjige pristupljeno 27.09..2016.

2.1. Pozitivna strana knjige

"Pri upotrebi novih medija, korisnik se mora prilagoditi brzini koju određuje uređaj. I "čitanje" je moguće samo pri jednoj brzini. Disk, vrpca ili film kojem mijenjamo brzinu više nisu razumljivi. Za razliku od njih knjigu je (u određenim granicama) moguće čitati brzinom koju određuju čitatelji, raspoloženje ili krajolik teksta ili okolnosti." (G. Zaid 54:2005).

Kod knjige je moguće, zahvaljujući brzim tehnikama čitanja, preskočiti dijelove koji nas ne zanimaju ili ako nas zanima određena rečenica, možemo se zadržati i razmišljati o njoj, dok s druge strane, kada gledamo film na televizijskom prijammniku nemoguće je premotati "dosadni" dio, i jedina opcija nam je promijeniti program.

Knjiga je poseban hladni mediji zato što ne moramo imati određeno vrijeme kada čitati, određujemo ga sami. Za razliku od filmova koji se vrte na programima, gledatelj svoje vrijeme kroji prema rasporedu televizijskog programa. S druge strane knjiga ima tu moć s kojom se prilagođava čitatelju, čitatelj sam odlučuje u koje vrijeme će čitati i ne treba prethodno planiranje i rezerviranje vremena.

Knjige su danas puno jeftinije, pa ih je moguće imati i u privatnoj kolekciji. "Milijuni čitatelja lako će si priuštiti kupnju zbirke iznimnih knjiga, ali ni približno neće moći kupiti sličnu zbirku slika." (G. Zaid, 58:2005).

3. Čitatelji

"Neosporno je da mnoge definicije svode čitanje, kao treću kariku u sklopu što ga još čine knjiga i čitalac, samo na jedan aspekt ili jednu funkciju, poput one koja čitanje određuje kao "aktivnost na poimanju pročitanog teksta". Pri tome se često zaboravlja na društveno-kulturnu dimenziju čitanja koju Robert Escarpit naziva "činom komunikacije koji se ostvaruje posredstvom knjige". Drugim riječima, čitanje je akt komunikacije koji prenosi znanje i poruke što ga sadrže knjige, "premašujući i vremenske i prostorne granice, bitno doprinoseći povezivanju ljudi."⁵

Stoljećima smo okruženi knjigama, koje su jedno vrijeme bile glavno sredstvo za učenje, prikupljanje znanja ili za razonodu. Međutim, najnoviji tehnološki pronalasci utjecali su na razvoj knjige i čitatelje. U 19. stoljeću, industrijskom revolucijom dolazi do mnogih promjena u gospodarstvu, ali dolazi i do pojave revolucije knjige. Veliki napredak u tehnologiji omogućuje sve veću rasprostranjenost knjige koji su povezani s demografskom eksplozijom, više slobodnog vremena, povećanom pismenošću i demokratizacijom obrazovanja. Sve ovo navedeno, dovodi do promjena u značaju i položaju knjige. Knjiga je danas među glavnim informativnim sredstvima uz tisak, radio i televiziju.

Za vrijeme Francuske revolucije "čitaoci knjiga predstavljali su malobrojnu aristokraciju."⁶ S vremenom povećavala se demokratizacija knjiga, a s time i čitalačka publika. Od 19. stoljeća pa sve do današnjih dana, knjiga ima opravdani razlog postojanju. "Međutim, ne treba zaboraviti da istovremeno sa širenjem čitalačke kulture broj nepismenih i nečitača u današnje vrijeme, kada se o čitanju i knjizi govori kao o fenomenima masovne komunikacije, relevantno ukazuje na neadekvatan položaj knjige u društvu."⁷ U današnje vrijeme i u razvijenijim kulturnim sredinama knjiga nije osvojila prostor koji joj zaslužen pripada. Kada se o čitanju i knjizi govori kao o fenomenima masovne komunikacije, dolazimo do saznanja kako je položaj knjige neadekvatan u društvu. Kultura čitanja polazi od niz individualnih i društvenih faktora, koji proizlaze iz kulturne tradicije i kulturne politike neke sredine.

Danas je čitatelj skoro svatko zbog svakodnevnog bombardiranja različitim informacijama. Svakodnevno primamo informacije koje na neki način "čitamo". To dešifriranje poruka poruke s reklama, prometnih znakova, čitamo i ljudske grimase na licu, ali čitamo i novine, razne članke na

⁵http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/sabolovic_neki.htm pristupljeno 07.09.2016.

⁶ http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/sabolovic_neki.htm pristupljeno 07.09.2016.

⁷ http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/sabolovic_neki.htm pristupljeno 07.09.2016.

portalima, sastav nekih proizvoda i slično. Koja je razlika između čitatelja informacija koji čita zbog neke potrebe ili navike i čitatelja koji uživa u književnosti, poeziji i koji čita sa svrhom?

"Čitatelj o kojemu je ovdje riječ nije ni onaj koji čita stručne, na primjer administrativne tekstove, pa ni onaj koji čita gradivo u udžbeniku. Čitanje je intelektualna potreba, intelektualna razbibriga za koju je nužna sposobnost ulaska u tekst. Čitalac nije čitalac, u slučaju da čita po zadatku." (A. Peti – Stantić 2009: 5).

Čitateljem se ne smatra strastveni sakupljač svih knjiga serijala "Harryja Pottera". Čitatelj nije osoba koja voli stare i rijetke knjige diveći se njihovom obliku i ukrašenosti, tipu slova ili nekoj drugoj specifičnosti koju knjiga ima. Čitateljem se ne smatra zato što se bavi knjigama, a ne tekstom.

Čitateljem se smatra osoba koja uživa u tekstu ulazeći u zamišljeni svijet autora, te ga prihvaća kao svoj drugi svijet. Osoba koja ima dovoljno razvijen um da može zamisliti i ući u imaginarni svijet koji je autor predstavio. Svaki čitatelj to radi na sebi poseban način, prilagođava sebe knjizi, zamišlja specifične likove ili mjesta, zato što svaki čitatelj tekst protumači na svoj jedinstveni način. Na primjer, niti jedna osoba ne može isto zamisliti neki lik. Naravno, ako je netko opisan s crvenom kosom, svima će njihovi likovi biti crvene kose, no opet, drugačije nijanse, a uz to struktura kosti, boja kože, oblik očiju ili obrva, sve su to detalji koje svaka osoba zamisli za sebe.

Čitanje je danas istovremeno:

- a) neurološka sposobnost, povezana s onim što nas oblikuje kao ljudska bića,
- b) vještina, koja proizlazi iz specifičnosti pisma kao jednoga od najznačajnijih civilizacijskih dostignuća u povijesti ljudskog roda,
- c) pomaknuto, produženo i prošireno sporazumijevanje, povezano s onime što nas oblikuje kao društvena bića
- d) spoznavanje kulture kao prostora discipline i prostora slobodne, povezano s onim što nas oblikuje kao misaono bića sposobna pojmiti intelektualni napor kao uzbudljiv čin (A. Peti – Stantić 2009: 7).

S jedne strane ima djece koja smatraju da su danas knjižnice "ona moderna mjesta gdje nitko nikoga ne poznaje i svi samo viču da treba biti tiši." Oni odlaze u knjižnicu kada im zatreba lektira za školu ili kada trebaju pomoć u pisanju dnevnika ili čitanju, što je puno rjeđe.

S druge strane postoje djeca koja pronalaze čaroliju u knjižnicama i knjigama. Ljudska mašta je neograničena, samo je treba znati razvijati. Oni koji nikada ne razvijaju maštu, uskraćeni su za jedan dio sebe.

Zbog novih tehnoloških inovacija djeca su izgubila dodir s knjigama. Većinu vremena provode pred televizorom ili računalima igrajući svoju najdražu igricu. "Onaj tko nikada nije osjetio trnce zbog straha o sudbini svog najdražeg junaka, tko nikada nije bio sretan zbog sretnog svršetka neke knjige, tko nikada nije plakao zbog smrti nekog dobrog lika, onaj tko ne zna što je ukočenost u leđima jer je predugo čitao u istom položaju, onaj tko ne zna kako boli glava kad se predugo zuri u stranice nekog pustolovnog romana ne može se nazvati čitateljom." (A. Peti – Stantić 2009: 8).

3.1. Kultura čitanja i djeca u predškolske dobi

Većinu ljudi zanima kako razviti kulturu čitanja. Odgovor je vrlo jednostavan; od najranije dobi. Važnost čitanja priča djeci već je općepoznata pojava, pogotovo zato što se već od tada djeca upoznaju s knjigom i razvijaju vlastitu maštu. Roditelji takvim radnjama stvaraju naviku djeci i potiču ih da sami jednom uzmu knjigu u ruke. Djeca koja svojevrijem počinju čitati, ranije razvijaju svoje jezične sposobnosti, maštu, ali im se i fond riječi, vokabular znatno obogaćuje. Osim toga, počinju smisljeno širiti usmeno i pismeno izražavanje svojih misli. Knjiga je hladni medij koji nam ostavlja prostora za razmišljanje, dok s druge strane, televizor je vrući medij. Dakle, film i serija, kao primjeri, ne ostavljaju nam prostor za stvaranje vlastitog vizualnog doživljaja, već nam je nečija vizualizacija predstavljena u potpunosti. Prilikom čitanja knjige zamišljamo, stvaramo svoje junake kako mi želimo. Pisari često koriste stilske figure kao što su usporedba, poredba i metafora, zato čitanje zahtjeva interpretaciju. Djecu treba podučiti kako da "čitaju između redova" i jednom kada shvate, knjiga će im biti zanimljiva.

"Likovi iz knjiga mogu biti uzori. Dijete koje je naučeno čitati, kao primjer poželjnih osobina može odabrati nekog knjiškog junaka, može se poistovjetiti s njime/njome i poželjeti ga/je u određenoj mjeri imitirati. Trenutno dominantnim skupinama uzora – nogometašima i zvijezdama – ne bi škodilo malo književne konkurencije."⁸

"Knjige često pružaju jednu dobru, zdravu satiru, inteligentno ismijavanje života, ljudskog ponašanja, ljudske gluposti, zabluda, itd. Taj duhoviti cinizam čitatelju pomaže da si postavi neka pitanja o društvu u kojem živi, kao i o sebi samome, te da se uzdigne iznad apsurdnosti svoga vremena. Genijalan primjer toga je 'Carevo novo ruho' Hansa Christiana Andersena koje tematizira univerzalnu apsurdnost – vjerovanje ljudi u laž koju govori autoritet, iako je istina očigledna. U ovome primjeru laž je da car ima predivnu novu odjeću, a istina je da je car gol; iako svi vide njegovo nago tijelo, dive se njegovoj odjeći i postaju uvjereni da je car doista obučen. Svi osim jednog dječaka koji je viknuo: 'Car je gol!' Ovakvi domišljati književni primjeri svakako pozitivno djeluju na razvoj duhovitosti kod djece i mladih."⁹

⁸<http://www.klokanica.hr/skolarci/slobodne-aktivnosti/15-razloga-zasto-bi-djeca-trebala-citati-knjige-1713#>
pristupljeno 10.09.2016.

⁹<http://www.klokanica.hr/skolarci/slobodne-aktivnosti/15-razloga-zasto-bi-djeca-trebala-citati-knjige-1713#>
pristupljeno 10.09.2016.

3.2. Adolescencija

U adolescenciji dolazi do propitivanja djetinjstva, a s time dolazi do upitnosti i razina obrazovanja i čitalačka kultura. Televizijski sadržaji koji se nude u udarnim terminima prikazuju sadržaje iz svijeta odraslih kao što su seks, svađe, nasilje i slično. Upravo zbog takvog sadržaja granica između djece i odraslih osoba se gubi. "Današnja djeca izgledaju manje djetinjasto: govore, ponašaju se i odijevaju više 'odraslo'. Usporedo s ovim trendom od 60-ih godina prošloga stoljeća odrasli više slične svojoj djeci i mladima općenito, što se također može povezati s medijskim sadržajima. Televizija zamagljuje granicu između djetinjstva i odraslosti. Primjerice, televizijski likovi su često kombinacija djeteta i odrasle osobe, likovi koji nikada ne odrastaju, ne prema dobi, već prema izgledu i ponašanju." (S. Car 2013:285).

Prema Postmanu u srednjovjekovno vrijeme djetinjstvo kao ideja nije postojalo jer nije bilo razlike između onoga što uče, rade ili znaju djeca i odrasli. Postman daje primjer seoskog festivala oslikanog na srednjovjekovnim slikama: opijeni muškarci i žene međusobno se dodiruju, a djeca sjede oko njih. Tek razvojem tiska i pismenosti nastaje i ideja djetinjstva. Unatoč pritiscima industrijskog doba na djecu da rade u rudnicima i tvornicama, postupno postaje vidljiva potreba za pismošću i obrazovanjem, najprije unutar elite, a kasnije i u širim masama. Djetinjstvo se definira kao vrijeme potrebno za odgoj i transformaciju djeteta u civiliziranu odraslu osobu koja može čitati i razumjeti kompleksne informacije. To se postiže pismošću, obrazovanošću, zdravim razumom, samokontrolom i osjećajem srama. Tijekom toga razdoblja javna naobrazba cvate, djeca počinju slaviti rođendane, a popularna kultura usmjerena djeci razvija se oko igara i pjesama. Takvo djetinjstvo postojalo je između 1850-ih i 1950-ih godina (usp. Postman 1982).

Dolaskom elektroničkih medija sve se mijenja. Elektronički mediji otkrivaju sve, više nema tajni, a bez tajni nema djetinjstva. Dječja znatiželja zamijenjena je cinizmom i arogancijom, a djeca dobivaju odgovore na pitanja koja nikada nisu ni postavila (Postman, 1982).

Suvremeni adolescenti, zbog drugačijeg načina razmišljanja, propitivanja, sintetiziranja, korištenja i dijeljenja informacija, često nisu zadovoljni i ne mogu u potpunosti iskoristiti informacije koje im se nude u školi. S obzirom na to da su velik dio vremena proveli u strukturiranim aktivnostima, ovi adolescenti naviknuti su na mnogo supervizije odraslih. U školi i na fakultetu očekuju da sve bude isplanirano i ne očekuju mnogo slobode (i odgovornosti) za strukturiranje svoga obrazovanja. Današnja djeca trebaju mnogo više strukture i usmjerenosti nego prijašnje generacije sve žele znati unaprijed: što se od njih očekuje i koji će se kriteriji primjenjivati u vrednovanju njihova rada. Najvjerojatnije će postaviti pitanja poput: Hoće li ovo biti na ispitu? ili pitati o pojedinostima poput: Na koji način će mi ovo koristiti u životu? Izvjesnost i sigurnost ključne su za ove

adolescente. Pripadnici ove generacije motivirani su za učenje kako bi smanjili stres i povećali svoje šanse na tržištu. Povezivanje ishoda učenja s ekonomskim ciljevima vrlo im je važno. Također, veliku važnost pridaju zaradi, a obrazovanje vide kao put do toga cilja. No iznimnu važnost pridaju i razvoju dobrih interpersonalnih vještina i "slaganju" s drugima (usp. S. Car 2013:291).

Adolescencija je ključno vrijeme razvijanje mlade osobe u odraslu. Razdoblje u kojemu djeca ulaze u pubertet, kada su tvrdoglavi i sve uzimaju k srcu. Djecu u tom razdoblju ponekad je teško uputiti na pravi put, na put čitanja. "Vještina čitanja u velikoj mjeri određuje uspješnost u usvajanju znanja na svim obrazovnim razinama, od osnovne škole do fakulteta." (B. Rončević – Zubković 2009:109). Međutim, bez obzira na školske obaveze, socijalne obaveze i uz nove elektroničke prijatelje, neki još uvijek pronadu vremena za čitanje.

3.3. Mladi i knjiga

Nametnute školske lektire često odbijaju učenike od knjige. Osječki književnik Josip Cvenić u svojoj priči "Ljubavni istostranični trokut" kaže: "U Osnovnoj školi knjiga je postala nevoljena i kod mene i kod mojih prijatelja." Možemo utvrditi da današnja situacija nije nimalo drugačija. Učenici više ne gledaju na knjigu kao izvor zabave i užitka, već kao napor koji se mora obaviti radi školskih obaveza. S druge strane, ne možemo reći da djeca danas ne vole čitati. Istraživanja su pokazala kako ih umjesto "Starca i mora" više zanimaju knjige poput serijala "Harryja Pottera".

"Ne čitaju se Tolstoj i Balzac, no ako pogledamo nevjerojatan uspjeh i čitanost knjiga o 'Harryju Potteru' ili 'Sumrak' sagi, shvatit ćemo da se ukus djece promijenio, naglašava profesorica pedagogije Dubravka Miljković, te smatra da se djeci ne bi trebale određivati knjige koje im nisu zanimljive, već im ponuditi knjige koje su prilagođene njihovim željama."¹⁰

Posljednjih godina u Hrvatskoj održava se mnogo manifestacija i festivala kao što su Noć knjige, Mjesec hrvatske knjige, Interliber, Zagreb book festival i Sa(n)jam knjiga u Istri na kojima su uvijek svjetski poznati gosti. Cilj im je usmjeriti mlade i odrasle na čitanje i upoznavanje novih knjiga.

S obzirom na to da su današnja djeca odrasla uz tehnologiju, iskorištavaju svoja znanja i vještine rukovanja kako bi u što kraćem roku došla do potrebnih informacija, to jest, kako bi izbjegli čitanje lektire.

Svake godine, obilježava se "Mjesec hrvatske knjige" koji, među ostalim, upućuje djecu da se umjesto internetom, počnu služiti knjižnicom i njihovim blagom. "Učenici pak možda ne bi više čitanje doživljavali kao napor i dosadnu aktivnost koju uglavnom ne čine zbog vlastitog duhovnog uzdizanja, nego samo zato što moraju."¹¹

Jedna od novih, drugačijih akcija kako privući mlade da više čitaju knjige, napravila je splitska gradska knjižnica Marka Marulića 2010. godine kada je naručila od glazbene grupe TBF spot za pjesmu "Rižoto od knjiga". Duhoviti video spot prikazuje glavne izvođače grupe TBF-a, Mladena, Sašu i Luku kako "gutaju" knjige i izluđuju zaposlenicu u knjižnici. Ovom akcijom pokušali su na neki moderan i inovativan način potaknuti mlade da više posjećuju knjižnice i razviju određenu

¹⁰<http://www.dugirat.com/kultura/95-knjizevnost/12852-kultura-itanja-postoji-lijek-za-bijeg-od-knjige-v15-12852> pristupljeno 13.09.2016.

¹¹<http://www.dugirat.com/kultura/95-knjizevnost/12852-kultura-itanja-postoji-lijek-za-bijeg-od-knjige-v15-12852> pristupljeno 13.09.2016.

kulturu čitanja. Iako je spot satirični prikaz kako izvođači doslovno "gutaju" knjige, željeli su mladima poručiti da mogu biti poput njih te "gutati" knjige, iako čitanjem.

"Mi smo nekada gutali knjige jer nismo imali što drugo gutati, a današnja djeca imaju stvari koje su očito zanimljivije od klasičnog čitanja knjiga, kazala je profesorica pedagogije s Učiteljskog fakulteta u Zagrebu, Dubravka Miljković."¹²

Slika 3.3. Knjiga najbolji prijatelj

Izvor: http://radioilijas.ba/wp-content/uploads/2015/10/knjiga_najbolji_prijatelj_s300x386.jpg

¹²<http://www.dugirat.com/kultura/95-knjizevnost/12852-kultura-itanja-postoji-lijek-za-bijeg-od-knjige-v15-12852> pristupljeno 13.09.2016.

3.4. Projekt "Cinaz"

Postoje različiti tipovi čitanja, smanjilo se čitanje tako zvane lijepe književnosti a uveliko se povećalo čitanje informacija s ekrana kao što su mobitel, tableti, televizija, računalo i slično. Svijet bez novih uređaja i inovacija danas je svima nemoguć, a pogotovo djeci i mladima.

U studenom 2008. godine voditelj Udruge za izvanškolske aktivnosti "Cinaz" Zlatko Miliša u suradnji sa Xavierom Ramyem, direktorom škole Ec Ziegelwasser i administratorom Centralne Službe Bas Rhin iz Francuske te Hrvatsko-francuskom udrugom u Zadru pokrenuli su projekt "Deset dana bez ekrana". "Na taj način htjeli su pokazati da takav svijet ne samo da nije nemoguć već donosi puno blagodati."¹³

"Projekt je nastao kao rezultat dugogodišnjeg bavljenja problematikom medija i njihovog utjecaja na djecu i mlade, vodeći se suvremenim istraživanjima, ali i primjerima istovjetne prakse u inozemstvu. Cilj projekta je potaknuti učenike osnovnih škola na selektivno korištenje medija u razdoblju od deset dana. To znači da su učenici apstinirali od svih medijskih sadržaja s posebnim naglaskom na sadržaje koji nisu obrazovnog karaktera."¹⁴

Nakon završenog projekta došlo je do iznenađujućih dobrih rezultata, naravno bilo je i nekoliko negativnih ali ne u toliko velikim količinama. Djeca i roditelji su više razgovarali o svojim problemima i shvatili koliko su ubiti udaljeni jedno od drugih. Dobra stvar je što su djeca shvatili da nije jedina zabava samo kompjutor i igrice, ili gledanje u televizor, počeli su se družiti s prijateljima na drugačiji način, počeli su učiti a najbolja stvar je što su uzeli knjigu i počeli čitati.

¹³<http://www.dugirat.com/kultura/95-knjizevnost/12852-kultura-itanja-postoji-lijek-za-bijeg-od-knjige-v15-12852> pristupljeno 14.09.2016.

¹⁴http://www.udrugacinaz.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=3&Itemid=114 pristupljeno 14.09.2016.

Komentari učenika koji su testirani "Deset dana bez ekrana"

"Upoznavanje zanimljivih igara i zabave bez ekrana."

"Više sam bio vani, a ne buljio u TV ili kompjuter."

"Mogu u svakom trenutku nešto pitati, jer je TV ugašen, a roditelji nisu zauzeti ekranima."

"Nije bilo problema, moje učenje i ocjene su se popravili."

"Imao sam osjećaj kao da sam potpuno odvojen od ostatka svijeta."

"Nisam razmišljao o medijima. Bez njih sam se zabavljao isto kao što bih se zabavljao s njima."

"Hoću Facebook! Hoću TV!"

"Imao sam više vremena za igru, ali nisam uspio izdržati skroz bez ekrana."

"Shvatio sam da mi dan prođe uzalud kad sam samo na ekranu."

Komentari roditelja koji su testirani "Deset dana bez ekrana"

"Stvarno je dobro ručati bez televizora. Mislim da ću poslije svega ja nastaviti s tom navikom."

"S ovim projektom sam dobila i ja i moja kći."

"Kad bi ovakvih projekata bilo češće ja kao roditelj prva bih predložila i ostalima da pokušaju, jer je nešto savršeno."

"Iznenadujuće za moju kćer je čitanje knjige skoro pa svaku večer."

"Za ekranima djeca posežu samo kada im je dosadno i kada nemaju društvo."

"Petra je kvalitetnije pisala domaći i učila i uspjela popraviti neke ocjene."

"Mislim da nismo obitelj za ovakav projekt, izdržali smo nekako, ali više ne bi mogli! Navike ne možemo mijenjati!"

"Nakon 10 dana međusobnog druženja i razgovora, shvatila sam da puno toga ne znamo jedni o drugima."

4. Bestseleri

"Bestseler je knjiga koja odgovara zahtjevima ukusa publike koja je u datom trenutku popularna kod čitalačke publike."¹⁵

Termin je nastao dvadesetih godina, 20. stoljeća kada su najpoznatiji bestseleri bili "Biblija", Voltaireova "Candide", Goethe "Patnje mladog Werthera", ili pak Byronov "Child Harold". Danas na popisima bestselera nađu se "Amor Divino" Marcela Rossija, "Praško groblje" Umberta Eca ili pak Marquezovih "Sto godina samoće" i na popisu danas spomenutih bestselera nalazi se jedna od najčitanijih knjiga "50 nijansi sive" autorice E. L. James.

Ono što u startu valja raspraviti jest konkretno razlika u bestselerima nekada i danas gdje možemo vidjeti da je to nekada ipak imalo određeni kriterij, koji je više bio orijentiran na probranu čitalačku publiku koja je na taj način odabirala što će čitati, kada će čitati i zašto će čitati.

Slika.4.1. Bestseleri

Osobna arhiva

¹⁵ <http://www.politika.rs/rubrike/Kulturni-dodatak/t50197.lt.html> pristupljeno 15.09.2016.

4.1. Bestseleri "posvećena roba"

Često možemo pronaći u literaturi pitanje je li moguće da je bestseler ustvari produkt ukusa prosjeka ili pak većine, je li to nešto što nužno mora biti trend. Danas je jedan od najteže prihvaćenih podataka u umjetničkim krugovima, taj da je unatoč kvaliteti djela, bilo književnih ili nekih drugih marketing onaj koji vodi utrku za prestižne nagrade.

Nagrade od povjerenja temelje se na dva kriterija:

- 1) Vrsnoća sudaca (akademski krugovi, pojedinci potvrđenog moralnog etičkog kodeksa)
- 2) Važnost institucije koja dodjeljuje nagrade

Često se postavlja pitanje je li "bestseler" sinonim za trivijalnu književnost i prosječan ili čak nizak ukus u čitanju. Ono što proizlazi kao neki realni zaključak, kada govorimo o čitanju, jest to da se čitati mora jer svako čitanje je bolje od nečitanja, a na taj se način razvija i osjećaj za kritiku i kritičko promišljanje. Bestseleri, naprotiv, mogu biti i kvalitetniji oblik štiva, a ne strogo "danbrownovski tip" bestselera, jer danas je unatoč svemu, ono što je komercijalno i isplativo uvijek bolje od onoga što je tradicionalno i vrijedno, ali to ne znači da među bestselerima ne postoje vrijedne knjige. "Fenomen kapitalističke provenijencije (podrijetlo) koji – bar u definiciji – ima za cilj popularizirati najbolje. A kad je najbolje, zašto ne bi bilo i najprodavanije, mislim, jedno ne isključuje drugo, ili barem ne bi trebalo."¹⁶

¹⁶ <http://www.politika.rs/rubrike/Kulturni-dodatak/t50197.lt.html> pristupljeno 15.09.2016.

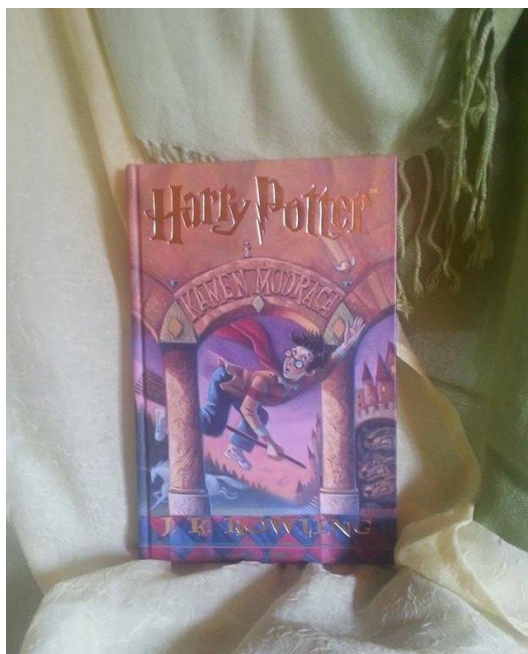
4.2. Utjecaj marketinga

"Producenti i izdavači kvalitetnih bestselera, sve računajući s tim najnečitanijem slojem čitatelja, koji su i najbrojniji, trude da im, upravo putem bestseler lista, 'podmetnu' i ponešto dobro."¹⁷

Iznijeti citat ukazuje na činjenicu kako se među bestselere nerijetko ubrajaju loša djela. U slučaju da neko djelo uistinu nosi književnu, odnosno estetsku vrijednost, uključuje se u taj popularni popis pa se čitateljima tzv. "trendovske" proze katkada "omakne" i koja dobra knjiga.

Svaka knjiga može postati bestselerom ako se uložiti dosta novaca u njenu reklamu. Većina inozemna nakladništva zasnovana su na ovom principu, ako pisac ne daje često intervju, ne pojavljuje se pred kamerama teško da će njegova knjiga postati bestselerom. Ljude zanima ono što im se prezentira svakodnevno putem reklama, na televizoru, putem društvenih mreža, o čemu ljudi pričaju.

"Osim kada je riječ o piscu koji je potvrđeni autor bestselera o nastavku neke izuzetne zanimljive i čitane knjige, nikada nije moguće u potpunosti predvidjeti koja će knjiga postati bestselerom, a koja ne. To dokazuje brojni primjeri knjiga koje su postale veliki hitovi, a da se to nije moglo predvidjeti od serijala 'Harry Potter' pa do 'Djevojke s bisernom naušnicom'.¹⁸

*Slika: 4.2. Najpopularniji bestseler
Osobna arhiva*

¹⁷ <http://www.politika.rs/rubrike/Kulturni-dodatak/t50197.lt.html> pristupljeno 15.09.2016.

¹⁸ <http://www.novosti.rs/vesti/kultura.71.html:370986-Bestseleri-su-ipak-nepredvidivi> pristupljeno 15.09.2016.

5. Razgovori s ispitanicima

Provedeno je još jedno dodatno istraživanje s osobama koje rade s knjigama. Razgovori s ispitanicima provedeno je na terenu. Jedna od ispitanica je ravnateljica čitaonice i knjižnice u Pitomači Irena Gavrančić. Druga ispitanica je zaposlenica u Tisak media, Maja Kiralj. Obje ispitanice nam dodatno odgovaraju na postavljena pitanja, koliko ima učlanjenih u knjižnici, tko najviše podiže i kupuje knjige i slično.

5.1. Irena Gavrančić ravnateljica knjižnice u Pitomači

Kroz dublje istraživanje ove tematike, ispitana su stajališta s više strana, a jedna od tih je i osoba koja radi s knjigama. Razgovarali smo s Irenom Gavrančić, vršiteljicom dužnosti ravnateljice Knjižnice i čitaonice Pitomača u Pitomači.

Na početku razgovora saznajemo kako u Pitomači ima točno 388 učlanjenih, ali prema riječima v.d. ravnateljice, računa oko 780-ak korisnika, s obzirom na to da knjige podižu dvije ili više osoba na jednu iskaznicu.

Iz dugogodišnjeg iskustva v.d. ravnateljica smatra kako sve generacije podjednako čitaju, od djece najmanjih godina, starijih ljudi u mirovini do ljudi srednjih godina, ali na kraju ipak dodaje kako najmanje čitaju srednjoškolci koji dolaze u knjižnicu samo podići knjige za lekturu. Bez obzira na to što srednjoškolci najmanje čitaju, zaposlenici Knjižnice i čitaonice u Pitomači pronašli su neku vrstu rješenja kako privući mlade na češće čitanje. Otkrili su da kroz besplatna učlanjenja i brojne prezentiranje knjiga njihovom uzrastu, povećava se interes mladih za knjigom. S obzirom na kapacitet smještaja u knjižnici, tijekom svakog prezentiranja knjiga maksimalno mogu smjestiti 40 do 45 ljudi u prostoriju, pa se prezentiranje knjiga vrši u nekoliko navrata.

Na pitanje o najomiljenijem žanru korisnika knjižnice, Irena Gavrančić otkrila je kako se najviše čitaju ljubavni romani, kriminalistički romani, znanstvena fantastika, od literature su to psihologija, kršćanska religija i ostale religije iako, dodaje kako unatrag nekoliko godina opada zainteresiranost za stručnu literaturu. Izdvojila je dvije knjige koje se u posljednje dvije godine najviše podižu u knjižnici, a to su "50 nijansi sive" od autorice E. L. James i nastavak na ovaj serijal, "Grey" jer je on izašao prije kojih godinu dana.

Irena Gavrančić smatra kako današnja djeca dovoljno čitaju, ali da se još uvijek to može nadograditi. Također, izlaže kako današnji učenici većinom posuđuju naslove koje su za lekturu, ali se pronade nekolicina koja uzima knjige i za slobodno vrijeme. Na upit o tome što misli o knjigama za lekturu, kazala je kako i sama nije zadovoljna s lekturom jer je "preteška" za određeni

uzrast koji ju mora posuđivati. Smatra da, iako se iz knjige poput "Starac i more" Ernesta Hemingwaya može izvući lijepa pouka na kraju, nije potrebna kao obavezna za djecu određenog uzrasta, nadovezujući se kako bi najbolje bilo staviti kao lektiru knjige u kojima se određene generacije mogu poistovjetiti sa situacijama, likovima, ali na kraju i shvatiti neku pouku. S obzirom na to da je u ovom istraživanju serijal "Harry Potter" najpopularniji prema odgovorima ispitanika, te uz mišljenje v.d. ravnateljice kako bi se upravo ovaj serijal trebao uvesti u lektiru ovisno kojem uzrastu i razredu, uočava se zajednički zaključak; prema ove dvije strane, izbor knjiga za lektiru bi se više trebao bazirati na uzrastu djece, kao i modernijim knjigama.

Na samom kraju, ispitanica izjavila je kako je članarina za knjižnicu u Pitomači prihvatljiva svim građanima, ali ne može govoriti za ostale knjižnice jer nema dovoljno podataka za usporedbu.

5.2. Maja Kiralj prodavačica u Tisak media

Prodavačica Maja Kiralj, koja radi u Tisak mediji od kada se otvorio u Virovitici otkrila nam je kako se knjige iznimno dobro prodaju, te da bi uvijek moglo biti i bolje, ali dosadašnja prodaja knjiga ih je vrlo ugodno iznenadila. Osim knjiga, kupuju se i slikovnice za najmlađe te dodaje kako se multimedija, poput filmova, glazbenih CD-ova i crtanih filmova podjednako kupuju. Posebno se izdvaja i kupnja video igrice, jer u Virovitici nema sličnih prodajnih mjesta.

U Tisak Mediji, od knjiga se najviše prodaju ljubavni romani, knjige poput "Cvijeće u oluji" i "Pisma izgubljenoj ljubavi". Osim ljubavnih romana, iznosi kako su i kriminalistički romani također popularni i dobro se prodaju. Od autora najzastupljeniji su Jo Nesbø, Karin Slaughter, Julia Quinn i Nora Roberts, ali za sada Jo Nesbø prednjači. Najveće iznenađenje je što svi naraštaji kupuju knjige, a promatrajući kupce po spolu, najviše kupuju žene iako ima dosta i muškaraca.

Što se tiče prodaje ima dana kada se i do 20 knjiga na dan proda ponekad i više, a ima dana kada se eventualno proda samo 5, no dodaje kako knjige danas stvarno nisu jako skupe i da se za svakoga po nešto nađe po pristupačnim cijenama.

Na kraju nam otkriva kako ni nju samu nisu nikada privlačile knjige, no kako se zaposlila u Tisak Mediji i kako radi s knjigama, to se promijenilo. Toliko su je privukle knjige da se odlučila učlaniti u knjižnicu i počela kupovati knjige. Smatra kako je bitno da se krene i jako puno joj je pomogao rad među knjigama i razgovor s ljudima koji su vrlo načitani. "Zadnja knjiga koju sam pročitala bila je "Moje opsjednuće", a najdraža mi je "Eci, peci, pec". Razlog je jednostavno zato što obožavam krimice i jako me privlače. Čim sam pročitala sadržaj i posudila je, znala sam da je to. " – izjavila je za kraj Maja Kiralj.

5.3. Sličnosti i/ili razlike između čitatelja/korisnika knjižnice i Tisak media

Na temelju razgovora s ravnateljicom knjižnice i čitaonice u Pitomači, Irenom Gavrančić i razgovor zaposlenicom Majom Kiralj, primjećujemo da ima sličnosti u odgovorima.

Iz prethodnih razgovora možemo zaključiti kako su korisnici u knjižnici i Tisak media, svih dobnih skupina. Ne možemo točno reći tko se više ili manje koristi knjigama, jesu li to djeca ljudi srednjih godina ili umirovljenici. S obzirom na to da su korisnici najviše zainteresirani za ljubavne romane, erotiku i kriminalistiku, možemo zaključiti kako se najviše knjigama koriste žene. I knjižnica i Tisak media služe se raznim akcijama kako bi privukli što više čitatelja i kupaca. Knjižnica to postiže predstavljanjem, odnosno prezentiranjem novih knjiga i autora u čitaonici, dok Tisak media organizira brojne akcije i sniženja kako bi privukla što više kupaca a s time i čitaoca. Članarina u knjižnici i knjige u današnje vrijeme nisu skupe i prihvatljive su svim slojevima društva. Na kraju možemo zaključiti kako čitanje u današnje vrijeme nije skupi hobi.

6. Anketno istraživanje

Online anketa sastoji se od 20 kratkih pitanja o navikama čitatelja. Istraživanje je provedeno u razdoblju od deset dana, koliko je bilo potrebno za dobivanje dovoljno validnih podataka. Internet, kao najnoviji i najveći medij današnjice iskorišten je kao platforma na kojoj se postavljala anketa. Anketni upitnik postavljen je na društvenim mrežama upravo zbog velike koncentracije ljudi različitih profila i godišta te na internet stranicama ljubitelja knjiga i čitatelja. Nakon isteka vremenskog roka, podaci su prikupljeni i dolazi do sljedećih općih pokazatelja.

- U pola sata nakon objave ankete na društvenim mrežama, ljubitelji knjiga dijele poveznice anketa na svoje profile i tako anketa dolazi do više ispitanika u kraćem period.
- 24 sata nakon objave obje ankete, 100-tinjak ispitanika riješilo je anketu.
- Prvi dan od postavljanja ankete dobiva se najveći broj odgovora, nakon toga interes za rješavanje ankete opada.
- Nekoliko dana nakon postavljanja ankete na društvene mreže, uočena je potreba postaviti anketu na stranice ljubitelja knjiga i broj se drastično uvećao tog dana, anketu riješilo je ukupno 150 ispitanika taj dan.
- Završetkom anketiranja, došli smo do uzorka od 348 ispitanika, koji su u anketi podijelili svoja iskustva s čitanjem najdraže knjige i detalji kao što je najbolji i najznačajniji citat koji su zapamtili.

6.1. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja bio je prikazati u kojoj mjeri su ljudi u Republici Hrvatskoj zainteresirani i koliko vole čitati knjige. Cilj je pokazati kako bez obzira na nove trendove, ljudi još uvijek pronalaze vremena za druženje s knjigom.

6.2. Svrha istraživanja

Svrha ovog rada je upravo istraživanje i analiziranje dobivenih rezultata o stajalištima ljudima i njihov način gledanja na knjigu kao izvor znanja ili opuštanja. Ovim istraživanjem dolazi se do odgovora na koji način poboljšati i zainteresirati ljude za knjigu.

6.3. Hipoteze

U ovom radu postavljeno je nekoliko hipoteza:

- Većina ispitanika koji su riješili anketu su studenti i srednjoškolci, zato što se anketa provodi putem društvene mreže Facebook.
- Djeca u osnovnim školama najmanje su zainteresirana za čitanje knjiga.
- Klasične knjige još uvijek se više čitaju od e-knjiga (elektroničkih).

6.4. Metodologija rada

Kultura čitanja u 21. stoljeću istraživala se online anketom koja je trajala u razmaku od deset dana. Pristupilo je ukupno 348 ispitanika koji su bili voljni surađivati i odgovoriti na 20 kratkih pitanja. Riječ je o istraživanju koje uključuje usporedbu današnjih vrijednosti i nekadašnjih.

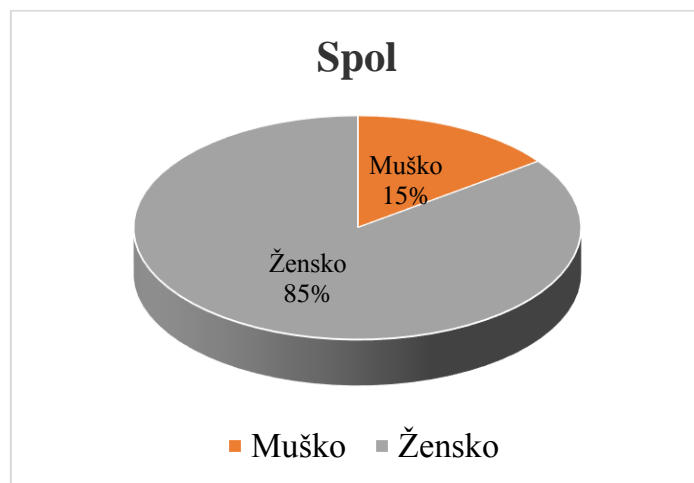
Posebnu pažnju obratila sam na razliku između klasičnih knjiga i elektroničkih knjiga, odnosno na pitanje jesu li uistinu e-knjige budućnost, a klasične knjige prošlost?

7. Anketa

Planirano anketno istraživanje može se podijeliti u pet dijelova:

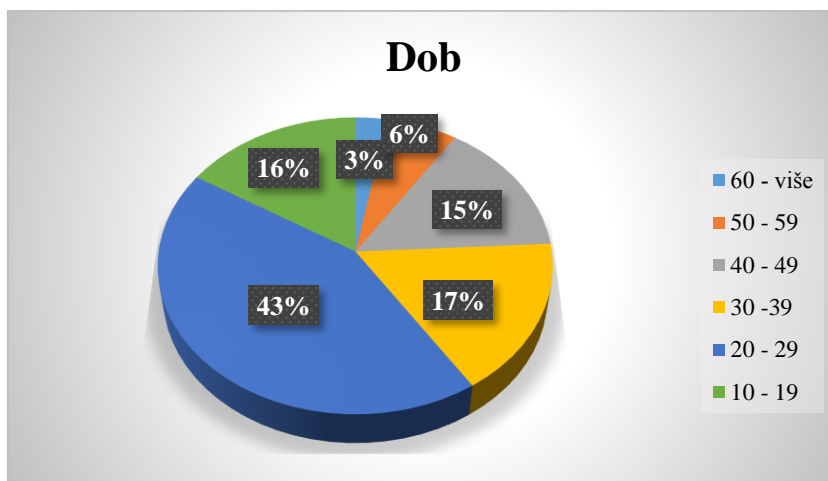
- Prvi dio ankete sastoji se od osnovnih podataka o ispitanicima, kao što su, na primjer, godine, spol ispitanika i koji je njihov status. Pohađaju li osnovnu školu, srednju školu, fakultet, jesu li zaposleni ili nezaposleni i kako provode svoje slobodno vrijeme.
- Drugi dio ankete odnosi se na opće podatke, npr. Zašto čitaju?, Po čemu biraju knjige za čitati?, Koje žanrove najviše čitaju?, Kako do knjiga dolaze?, Koliko knjiga imaju u kući?, S kime razgovaraju o pročitanim knjigama?
- U trećem dijelu ankete od ispitanika se tražilo da odgovore na pitanja čitaju li više elektroničke knjige ili klasične knjige.
- Četvrti dio ankete odnosi se na njihova razmišljanja i stajališta. Od ispitanika su se očekivali konkretni odgovori, primjerice, koja im je najdraža knjiga i koji im je najbolji citat.
- U posljednjem, petom dijelu, ispitanici su usporedili knjigu s filmom i serijom.

U prvom pitanju online ankete saznajemo da su žene te koje su velike čitateljice knjiga s čak 85%, točnije njih 296 su pripadnice ženskog spola dok samo 15% čine muška populacija, odnosno 52.

Grafikon 1. Uzorak ispitanika prema spolu

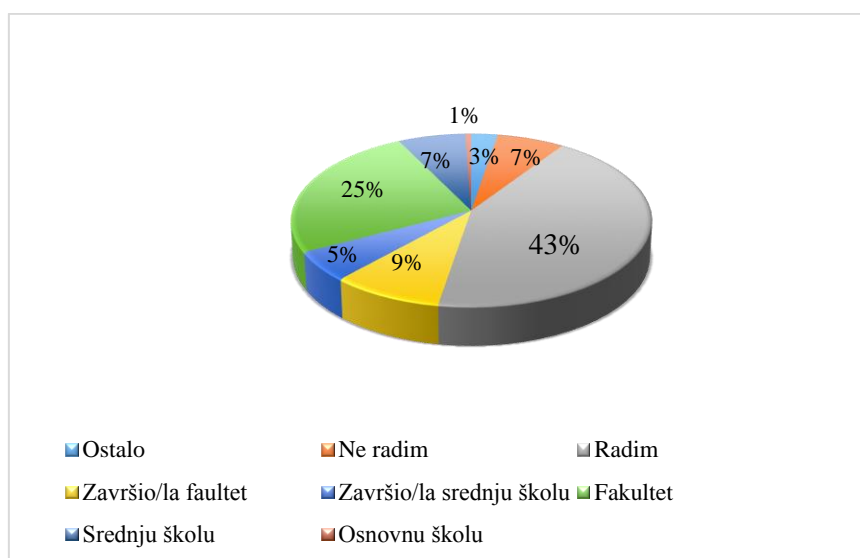
U drugom pitanju ispitanici su bili dužni odgovoriti kojoj dobnoj skupini pripadaju od ponuđenog.

Grafikon 2. Uzorak ispitanika prema dobi

U najvećoj mjeri anketu su riješili osobe dobne skupine od 20 do 29 godine s čak 43%, zatim druga dobna skupina koja je najviše riješila anketu je od 30 do 39 sa 17% . Zatim srednjoškolci koji su riješili samo 16%. Dobna skupina od 40 do 49 je riješila 15%, a najmanje ispitanika koji su pristupili rješavanju ove ankete je dobna skupina od 60 pa na više, što je bilo i za pretpostaviti s obzirom na to da starija populacija se toliko ne služi novim tehnologijama.

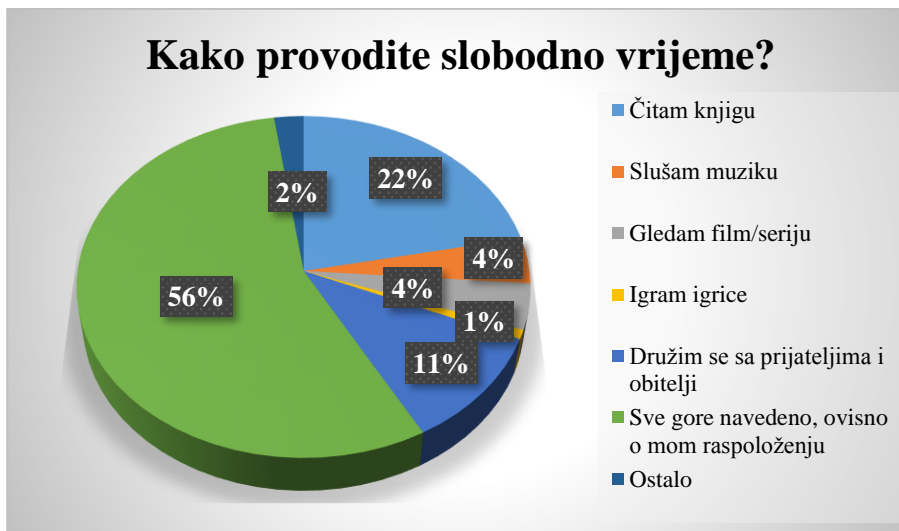
U trećem pitanju ispitanici odgovaraju na pitanje školuju li se ili su zaposleni/ nezaposleni.

Grafikon 3. Uzorak ispitanika prema školovanju i jesu li zaposleni ili nisu

Dobivenim odgovorima na prethodno pitanje možemo uvidjeti kako su u najmanjoj mjeri pristupila djeca iz osnovne škole, anketi su najviše pristupile osobe koje su završili svoje obrazovanje i koji su zaposleni. Na drugom mjestu su osobe koje se obrazuju i pohađaju fakultet.

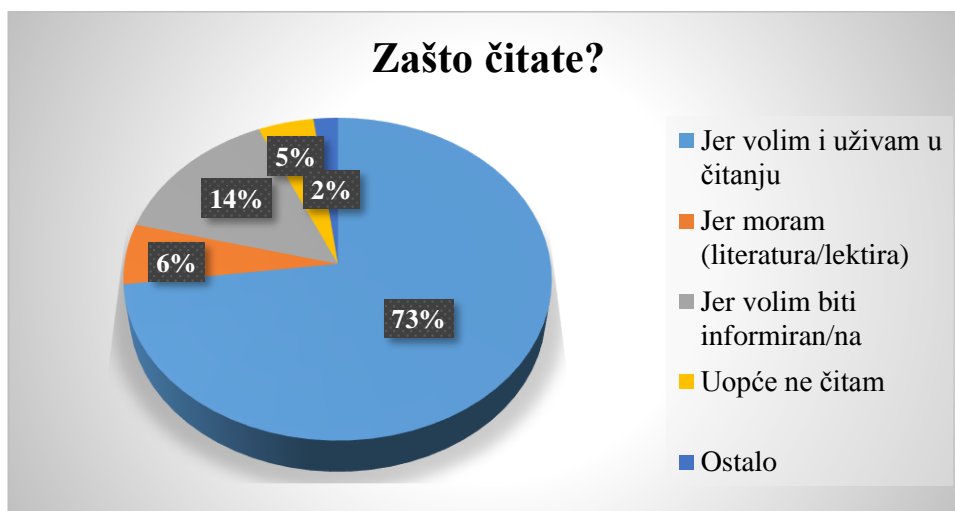
U sljedećem pitanju saznajemo kako ispitanici najviše provode svoje dane.

Grafikon 4. Uzorak ispitanika kako provode svoje slobodno vrijeme

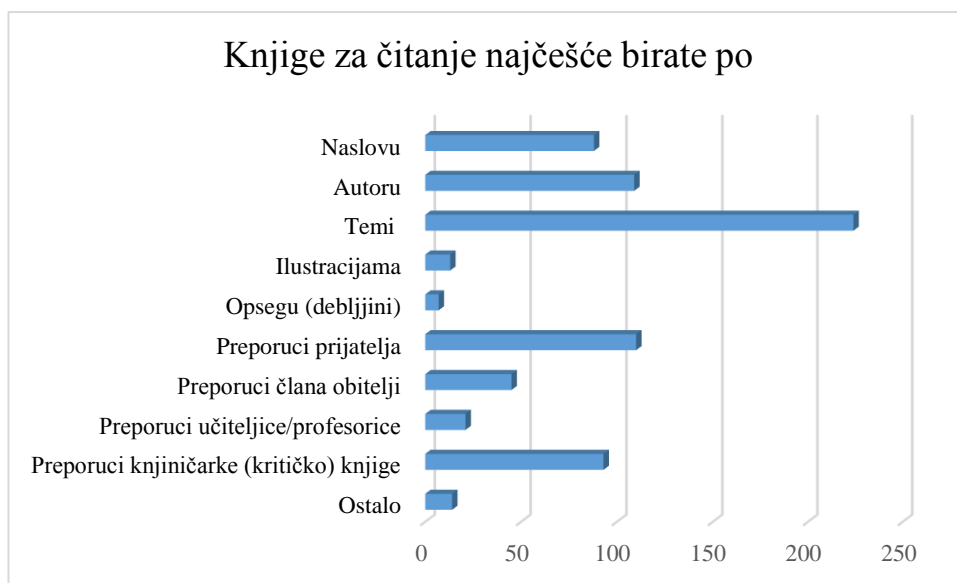
Iz grafičkog prikaza uočljivo je kako ispitanici upotpunjavaju svoje slobodno vrijeme s više aktivnosti odjednom, poput slušanja glazbe ili druženje s prijateljima.

Nije važno koliko smo tisuća knjiga pročitali, važno je kako se osjećamo kada čitamo novo djelo. Važno je kako se osjećamo, kako gledamo, što činimo nakon čitanja, znače li nam što ulica i oblaci i postojanje drugih, jesmo li zahvaljujući čitanju i fizički intenzivnije živi. (G. Zaid, 18:2005). U petom pitanju tražilo se od ispitanika da kažu zašto čitaju. Većina ispitanika izjasnilo se da čitaju iz ljubavi prema knjigama.

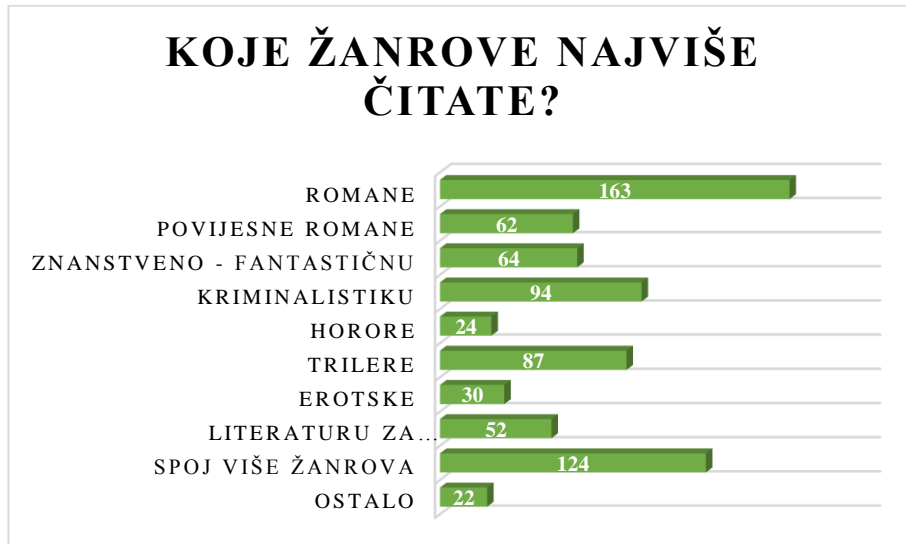
Grafikon 5. Uzorak ispitanika zašto čitaju

Kako ispitanici biraju knjige; po naslovu, autoru, temi, ilustracijama, opsegu, preporukama ili nekako drugačije.

Grafikon 6. Uzorak ispitanika kako biraju knjige

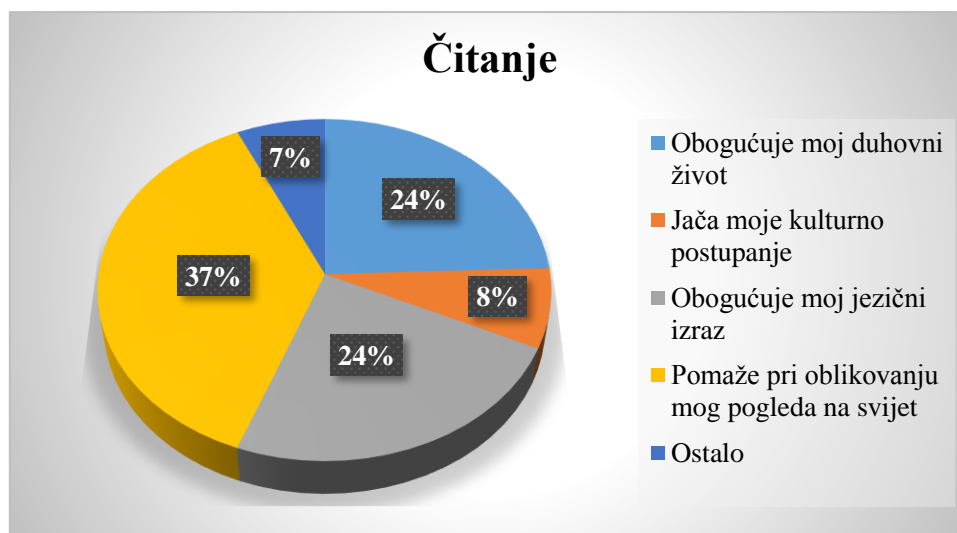
Što ispitanici najviše čitaju prikazuje nam sljedeći grafikon.

Grafikon 7. Koje žanrove knjiga najviše čitaju

Po rezultatima iz ankete, najviše se čitaju romani, zatim spoj više žanrova. Osim toga, i djela kriminalističke književnosti, također se drže jednim od najpopularnijih žanrova današnjice.

Na pitanje u čemu knjiga uistinu pomaže, odgovori su raspoređeni ravnomjerno.

Grafikon 8. Uzorak ispitanika u čemu čitanje im pomaže

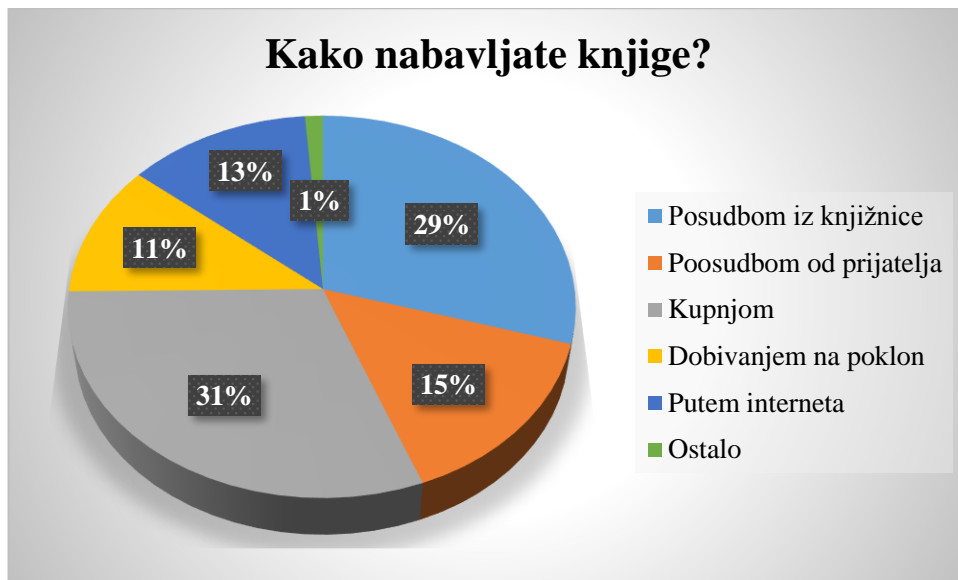
Prema anketi ispitanici smatraju kako čitanje najviše pomaže pri oblikovanju pogled na svijet. Možemo zaključiti kako čitanje obogaćuje duhovni život čitatelja.

Knjižnice mogu pružiti jedinstven doprinos, informacijski opismenjujući korisnike, to jest, educirajući ih o pretraživanju, pristupu, vrednovanju i korištenju informacija kako bi oni mogli samostalno stjecati znanja (usp. Sonja Špiranec, Jadranka Lasić – Lazić 1:2009).

Knjižnica pruža pomoć pri učenju, nudi knjige i ostalu građu koja svim članovima knjižnice omogućuje razviti maštu i kritičko razmišljanje. Upravo nas ta poveznica vodi na sljedeće pitanje u kojem se pitalo kako ispitanici dolaze do knjiga.

Istraživanju GfK iz 2015. godine u Hrvatskoj na tisuću ispitanika. "Što se tiče načina na koji čitatelji dolaze do knjiga, u knjižnicama posuđuje 51% čitatelja, a od prijatelja njih 38%. Na kupnju u knjižarama i na kioscima se odlučuje 35% njih, dok 9% nabavlja knjige preko interneta."¹⁹

¹⁹ <http://m.tportal.hr/378742/Tko-gdje-i-koliko-cita-u-Hrvatskoj.html> pristupljeno 30.10.2016.

Grafikon 9. Uzorak ispitanika kako dolaze do knjige

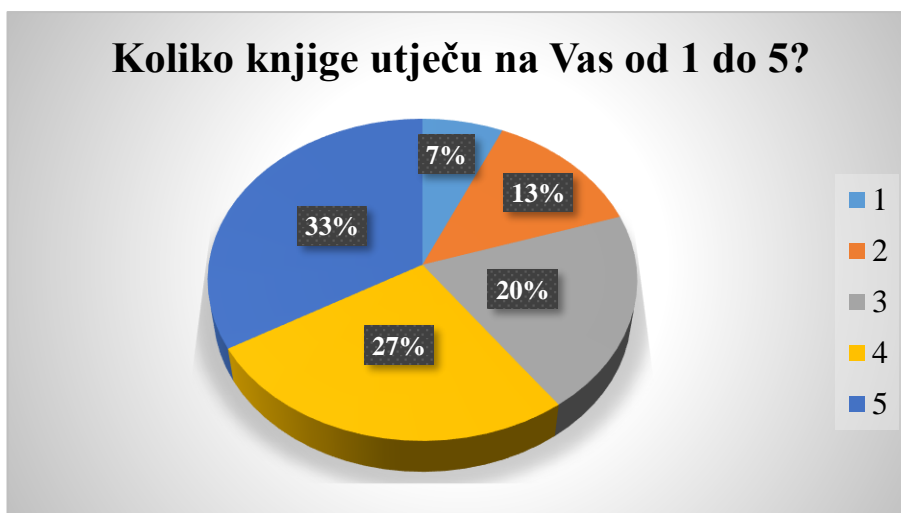
Sukladno dobivenim rezultatima možemo zaključiti kako se najviše kupuju knjige, no osim toga knjižnica danas još uvijek ima svoju svrhu pa ispitanici pronalazi knjigu upravo u knjižnici.

Nadalje, pitalo se ispitanike smatraju li da ih pročitano promijeniti. Može li knjiga utjecati na naš način razmišljanja, može li knjiga oblikovati naše mišljenje o stvarnom životu?

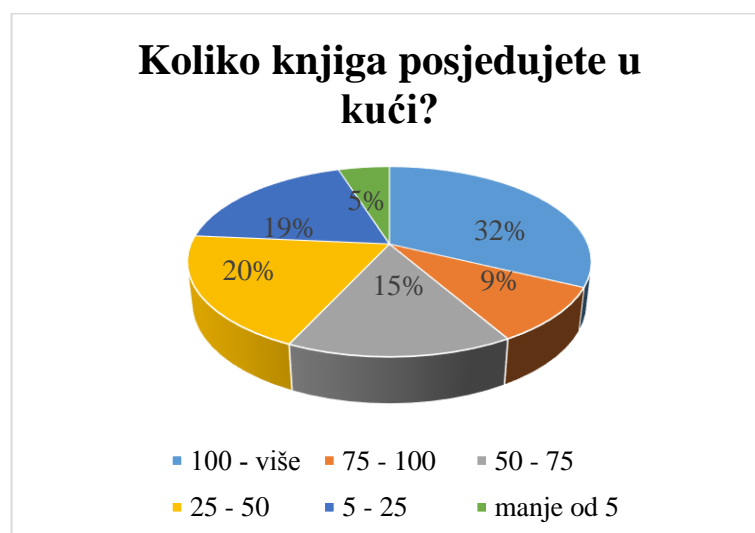
Grafikon 10. Uzorak ispitanika mogu li knjige promijeniti ljude

U sljedećem pitanju od ispitanika tražilo se da u rasponu od 1 do 5 odluče koliko knjige utječu na njih.

Grafikon 11. Uzorak ispitanika koliko knjige utječu na njih

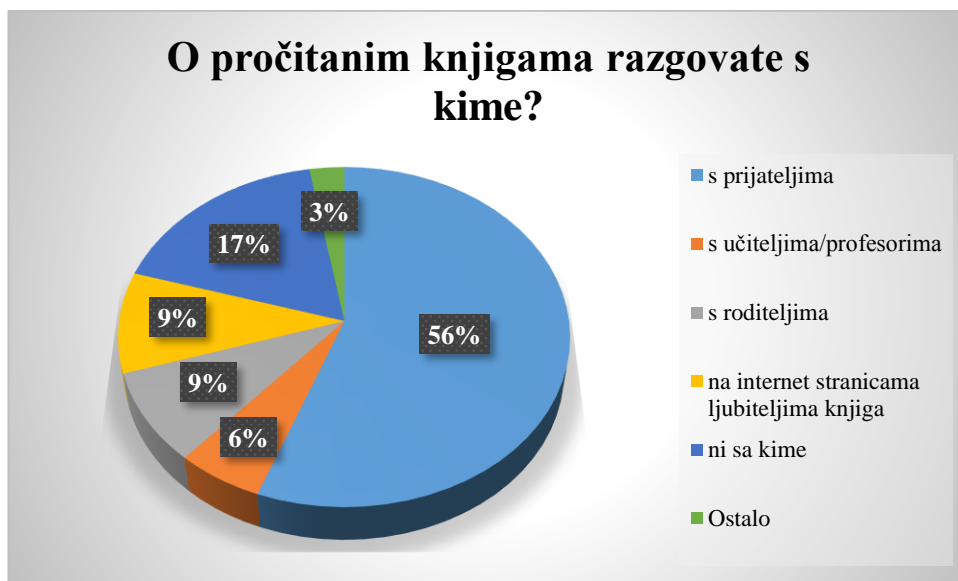
Osobe sa strepnjom ulaze u knjižare, preplavljeni i zastrašeni količinom naslova koje nisu pročitale. Kupuju knjige koje su po nečijem mišljenju dobre, neuspješno ih pokušavaju čitati, a nakon što tako prikupe pet do šest nepročitanih knjiga, osjećaju toliku grižnju savjesti da se boje kupiti nešto novo. Za razliku od njih, postoje pojedinci koji su u stanju posjedovati i tisuću nepročitanih knjiga, a da ih to uopće ne dira i ne utječe na njihovu žudnju za novim knjigama (G. Zaid, 2005:10). U sljedećem pitanju saznajemo koliko knjiga ispitanici posjeduju u osobnoj knjižnici.

Grafikon 12. Uzorak ispitanika koliko knjiga imate u kući

Ispitanici su pokazali kako u svom domu posjeduju poprilično veliki broj knjiga, s druge strane samo 5% posjeduju manja od 5 knjiga.

Sljedeće pitanje uvodi problem komunikacije o pročitanom djelu.

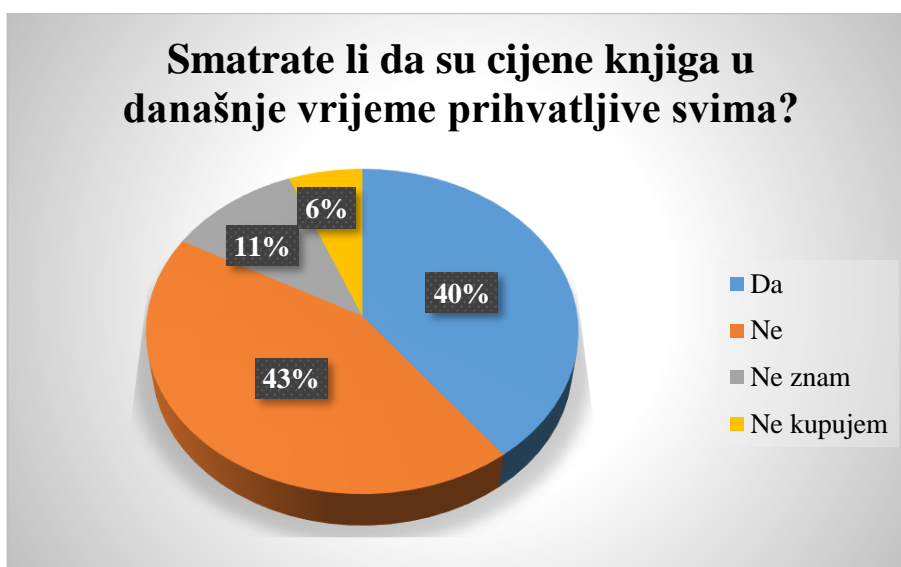

Grafikon 13. Uzorak s kime razgovaraju o pročitanim djelima

Većina ispitanika razgovara i komentira pročitanu knjigu sa svojim prijateljima, što dovodi do zaključka kako i njihovi prijatelji spadaju u čitalačku publiku.

Knjige su toliko jeftine da ih je, za razliku od novina, radija i televizije, moguće izdavati bez reklama i za tek nekoliko tisuća zainteresiranih čitatelja. U slučaju knjiga gospodarski prag, to jest minimalno ulaganje potrebno za pristup tržištu, vrlo je nizak, a to potiče pravi procvat raznoraznih i šarolikih inicijativa, te pravog kulturnog obilja (G. Zaidi 20:2005).

Istraživanju GfK iz 2015. godine u Hrvatskoj donosi detaljan uvid u čitalačke navike i kupnju knjiga u Hrvatskoj. "Istraživanje je provedeno na uzorku od tisuću ispitanika. Među onima koji ne kupuju knjige, najčešći odgovor je da im knjige ne trebaju ili ih ne zanimaju, a to mišljenje dijeli ih 51%. Naravno, mnogo ljudi knjige ne kupuje iz financijskih razloga 20%, a dio ih posuđuje u knjižnici 14%. Na pitanje što bi ih navelo da kupuju knjige, najčešći je odgovore jeftinije knjige, veći izbor naslova i bolji programi poput promocija knjiga i predstavljanja autora."²⁰

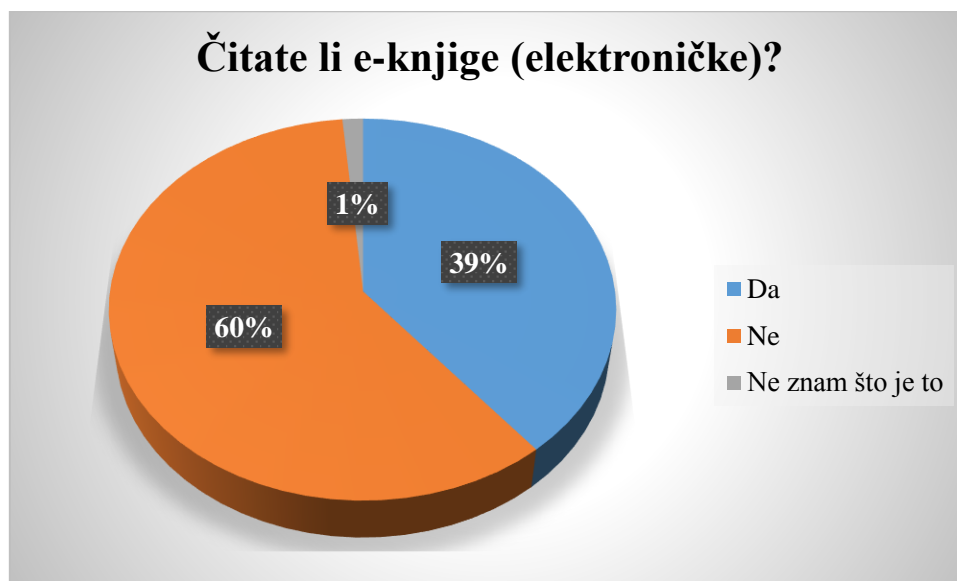
Grafikon 14. Uzorak ispitanika misle li da su današnje cijene knjiga skupe

Istraživanje provedeno online anketom na pitanje smatrate li da su cijene knjiga u današnje vrijeme prihvatljive svima, 43% ispitanika smatraju da cijene nisu prihvatljive svima, dok s druge strane 40% misle kako nisu skupe.

²⁰ <http://m.tportal.hr/378742/Tko-gdje-i-koliko-cita-u-Hrvatskoj.html> pristupljeno 30.10.2016.

8. Elektroničke knjige i klasične knjige

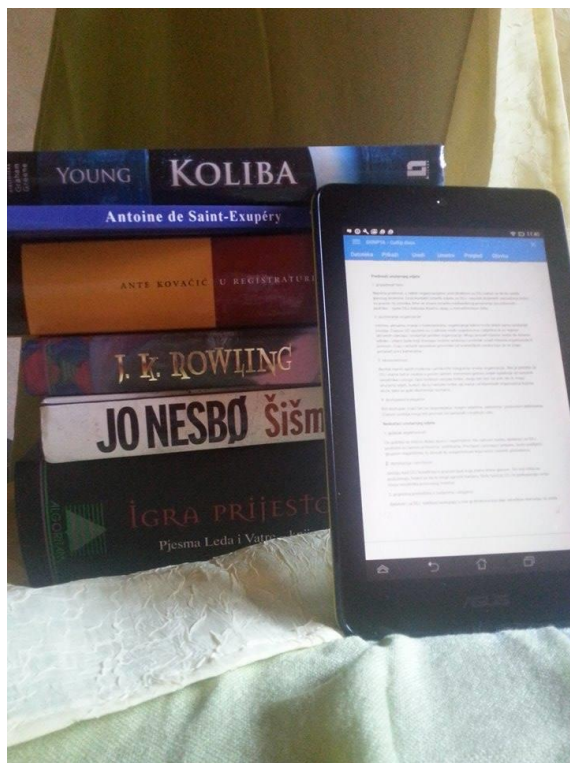
U godinama pojave prve knjige, Sokrat je istupio i odbacio knjigu kao nešto manje vrijedno od razgovora. Kad se pojavio prvi tiskarski stroj, neki su tvrdokorni čitatelji odbijali u svoju knjižnicu uvrstiti industrijske proizvode, te su angažirali pisare da im prepisuju otisnute knjige. Kad se pojavila televizija, svi su predviđali nestanak knjiga. Ista priča ponovila se i s pojavom CD –ROM – ova i elektroničkih knjiga. Nove tehnologije kojima raspolažemo povećavaju broj milijuna dostupnih naslova (G. Zaid, 8 : 2005).

Grafikon 15. Čitaju li ispitanici e-knjige

Očito je da su razlike između klasične knjige i elektroničkih knjiga velike, no oba oblika imaju svoje prednosti i nedostatke. Prednost u elektroničkim knjigama je što se možemo spojiti na internet i potražiti u tražilici koju knjigu hoćemo ako je dostupna. Ne zauzimaju puno prostora na računalima, mogu se čitati u mraku preko tableta ili laptopa, također se mogu brzo iskopirati i ekološki su prihvatljive. S druge strane elektroničke knjige mogu oštetiti čovjeku vid. Klasične knjige možemo nositi u torbi na putovanju i čitati kad god poželimo i ne moramo imati napon struje kao za elektroničke knjige. Raritetni primjerci knjiga na tržištu imaju veliku vrijednost. No, negativna okolnost u odnosu na klasične knjige jest u činjenici što nisu ekološki prihvatljive zbog velike potrošnje papira.

"Tiskana knjiga je umjetnost i živjet će dok živi čovjek, nasuprot elektroničkoj knjizi koja je tehnološka inovacija identična GMO hrani, koju čovjek ne može osjetiti", iako je svjestan činjenice da suvremenost miri elementarnu i tehnološku pismenost koja time spaja tiskanu i elektroničku formu."²¹ izjavio je Bogdan Arnautović, književnik i direktor nakladničke kuće "Aura".

*Slika 8.1. E-knjige ili klasične
Osobna arhiva*

"Petra Miočić, urednica portala 'Pročitaj to' tvrdi kako mlađe generacije sve više čitaju elektroničke knjige iako one nisu dovoljno marketinški promovirane, pa utoliko ni dovoljno dostupne, no smatra kako je "knjiga sama po sebi umjetnost i kako je njezina bit u kvaliteti sadržaja" s čime se složila i književnica Ankica Tomić: 'Voljela bih da se bavimo sadržajem, a ne formom. Problem s kulturom jest jer je elitistička, a trebala bi, kao i svaka knjiga, biti dostupna svugdje i svima isto.' Ova književnica i profesorica hrvatskog jezika provela je Facebook anketu o ovoj temi. Sudionici ankete zagovarali su e-knjigu zbog lakše dostupnosti, jeftinije proizvodnje, ekološkog faktora, lakše distribucije i engleskog prijevoda, dok su zagovornici tiska, u jednakom broju, naglašavali važnost osjetila."²²

²¹ <http://www.urbancult.hr/25614.aspx> pristupljeno 31.10.2016

²² <http://www.racunalo.com/elektronicke-knjige-vs-tiskane-knjige-koje-su-knjige-vaznije/> pristupljeno 20. 09.2016.

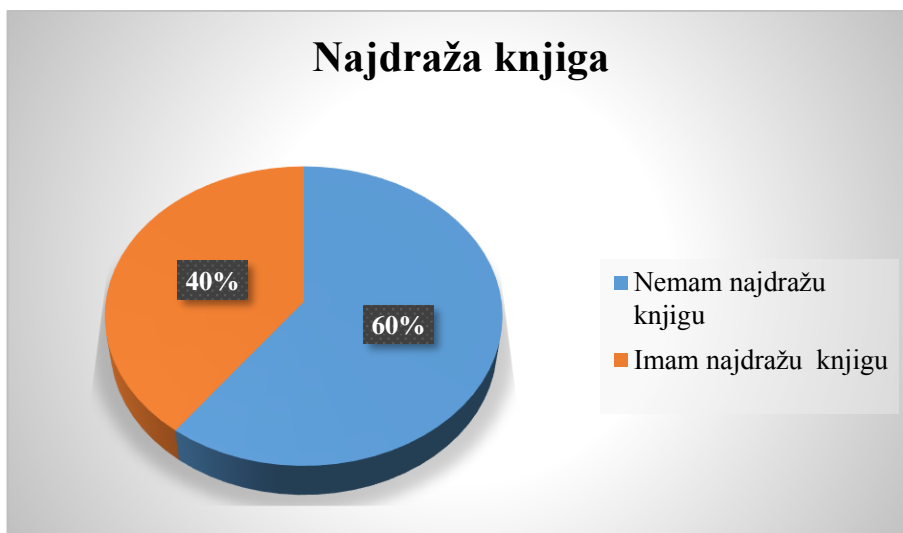

Grafikon 16. Čitaju li više klasične knjige ili e-knjige

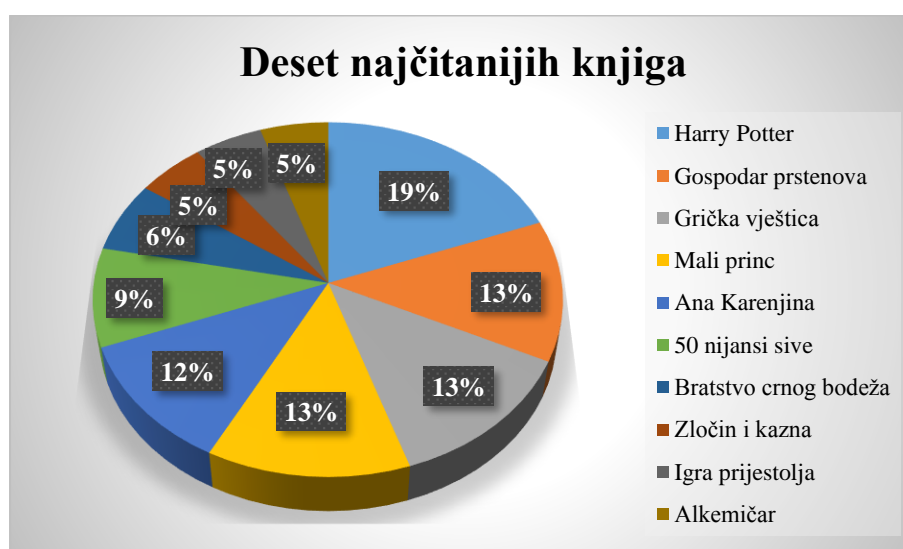
Iz prikazanih podataka može se uočiti kako većina ispitanika u Hrvatskoj još uvijek rado voli imati u rukama klasičnu knjigu, nego elektroničku na laptopu, pametnom mobitelu ili tabletu.

9. Knjige i citati

U četvrtom dijelu ankete, od ispitanika se tražio detaljniji uvid u njihova stajališta i mišljenja. Više od pola ispitanika nema svoju najdražu knjigu, ili se tog trenutka nisu mogli sjetiti dok je nekolicina ostala neodlučna za najdražu knjigu, pa su napisali više od jedne.

Grafikon 17. Uzorak ispitanika koliko ih je napisalo o svojoj najdražoj knjizi

Grafikon 18. Prikaz deset najčitanijih knjiga

Na odgovor koja im je knjiga najbolja prevladavaju znanstveno-fantastični serijali. Na prvom mjestu kao najčitaniju knjigu ispitanici su naveli serijal od sedam knjiga "Harry Pottera" planetarno poznate J. K. Rowling. Osim "Harry Pottera", u skupinu se uvrštavaju i ostale znanstveno-fantastične knjige kao što su "Gospodar prstenova" i "Hobit" Johna R. R. Tolkiena, "Igre prijestolja" od Georgea R. R. Martina, "Igre gladi", "Bratstvo crnog bodeža" i "Instrumentarij smrtnika" autorice Cassandre Clare.

Tijekom posljednjih nekoliko godina kao najpopularnije i najčitanije knjige među ženama prevladavaju i erotske knjige. Prva knjiga koja je potakla val popularnosti erotskih knjiga je trilogija "50 nijansi sive" autorice E. L. James.

"Harry Potter", "50 nijansi sive", "Gospodar prstenova", "Hobit", "Instrumentarij smrtnika" i "Igre gladi" - sve su to knjige po kojima su se napravili filmovi popraćeni visokim marketingom, velikom masom ljudi i obožavatelja. Jesu li se našli na popisu kao najčitanije knjige zahvaljujući filmovima ili su filmovi najgledaniji zahvaljujući knjigama.

Bez obzira na trend znanstveno-fantastičnih knjiga, ispitanici su dokazali kako stari ruski klasici nikada neće izaći iz mode. "Ana Karenjina" (Lav Nikolajevič Tolstoj), "Zločin i kazna" i "Braća Karamazovi" (Fjodor Mihajlovič Dostojevski) pripadaju drugoj skupini najdražih knjiga.

Od domaćih pisaca na prvom mjestu je Marija Jurić Zagorka sa svojim djelima: "Grička vještica", "Republikanci", "Kamen na cesti".

Na popisu su se našle mnoge zanimljive i različite knjige, pa čak i nekoliko knjiga koje spadaju u lektire osnovnih ili srednjih škola kao što su "Mali princ", "Vlak u snijegu", "Crvenkapica", "Tarzan" i slično. Uz to, neke od knjiga svrstane su i u grafičkom prikazu, a ne nalazi se na popisu:

"Alkemičar" (Paulo Coelho), "Crvendač" (Jo Nesbø), "Instrumentarij smrtnika" (Cassandra Clare), "Koliba" (William P. Young), "Kradljivica knjiga", (Markus Zusak), "Poirot" (Agatha Christie), "Posljednji ples leptira" (Kristina Hannah), "Ptice umiru pjevajući" (Colleen McCullough), "Romeo i Julija" (William Shakespeare).

Slika 9.1. Najčitanije knjige

Osobna arhiva

Na pitanje mogu li izdvojiti najdraži citat, od 348 ispitanika njih 211 odgovorili su s "ne znam", "nema ga", "ne pamtim citate", "ima ih puno" ili nisu ništa napisali. Ostatak je u više navrata odgovorio isto, a samo neki odgovori su navedeni:

"I uvijek ću te voljeti? Ne, reče ruža. Jednog dana ću uvenuti i onda će prestati da mi se dive. Baš čudno, reče Mali Princ. Da si ti moja ruža, ja bi te volio i tada." (Antoine de Saint-Exupéry)

"Ako ste oprostili čovjeku sve, znači, završili ste s njim, zauvijek." (S. Freud)

"Čitajući knjige nećeš postati ni sretniji, ni bolji, ali knjige moraš čitati da bi sve to shvatio." (M.Gavran)

"Čovjek samo srcem dobro vidi. Suština se očima ne da sagledati." (Antoine de Saint-Exupéry)

"Čovjeku treba otprilike dvije godine da nauči govoriti i otprilike pedeset godina da nauči šutjeti." (Ernest Hemingway)

"Volim te i voljet ću te sve dok ne umrem. Ako postoji život poslije ovoga, voljet ću te i tada."

"Instrumentarij smrtnika", (Cassandra Clare)

"Sve sretne obitelji nalik su jedna na drugu, svaka nesretna obitelj nesretna je na svoj način." "Ana Karenjina", (Lav Nikolajevič Tolstoj)

"Vrijeme koje si potrošio na tu ružu, čini tu ružu važnom." (Antoine de Saint-Exupéry)

"Život mi je protumačio knjige." (Marguerite Yourcenar)

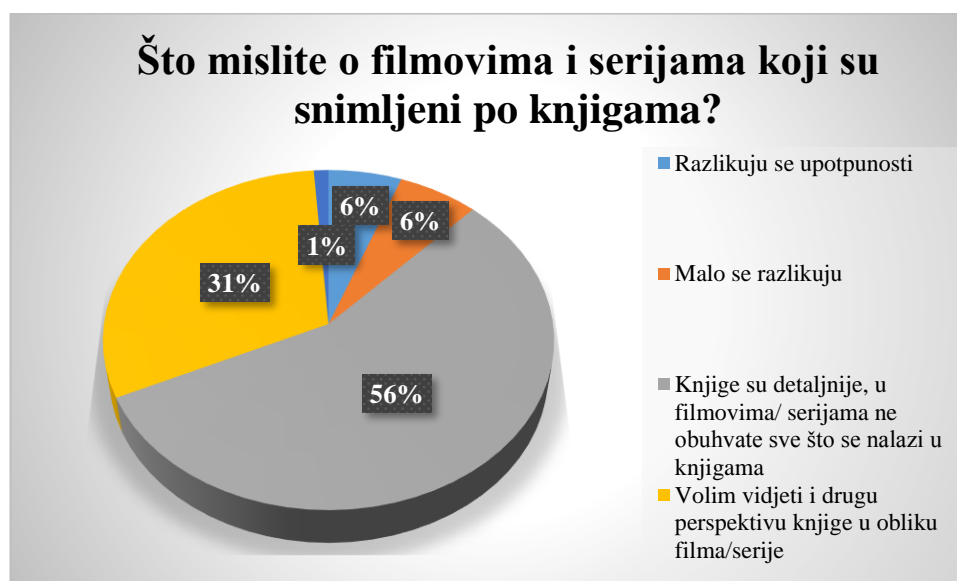
10. Film i knjiga

S obzirom na to kako smo u prijašnjem poglavlju mogli čitati kako su najčitanije knjige poput "Harry Pottera", "Hobita", "Gospodar prstenova", "50 nijansi sive" ispitanicima je postavljeno pitanje gledaju li filmove i serije snimljene po knjigama.

Grafikon 19. Gledaju li filmove i serije koje su bazirane po knjigama

U sljedećem pitanju od ispitanika smo tražili odgovor na pitanje što misle o filmovima i serijama snimljenima po knjigama. Ponuđeno je nekoliko odgovora, ali bila je i ponuđena i mogućnost samostalnog obrazloženja vlastitog mišljenja.

Grafikon 20. Uzorak ispitanika što misle o filmovima i serijama koje su napravljene po knjigama

Više od pola ispitanika smatra kako su knjige detaljnije i kako u filmovima nije obuhvaćeno sve što se nalazi u knjigama. Osim toga ispitanici vole vidjeti drugu perspektivu knjige u obliku filma ili serije.

"Čitanjem možeš stvoriti vlastitu scenu u glavi, npr. krajolik koji zamišljaš u glavi čitajući knjigu ne može se mjeriti krajolikom prikazanim u filmu, isto tako je i s izgledom livada i slično."

"Iako ne volim čitati, knjige su bolje od filmova... naspram knjiga, filmovi su čista nula."

"Dajem serijama više prostora za upriziranje knjiga nego filmu zbog većeg vremenskog perioda."

"Ovisi temelje li se samo na radnji ili prate radnju, inače ih doživljavam kao dva različita djela."

"Po mom mišljenju knjige su uvijek bolje jer se uživim i sve sama zamišljam."

"Rijetke su uspješne ekranizacije."

"Knjige više bude maštu i više smo mi sami angažirani, dok su serija ili film produkt tuđe vizije i proživljavanja iste knjige. Knjigu nikad ne vidi isto više od jednog čovjeka."

"Do sada sam se par puna razočarala i zato ne gledam filmove bazirane na knjigama."

11. Zaključak

Nakon istraživanja teme "Kultura čitanja u 21. stoljeću" može se doći do nekoliko zanimljivih zaključaka. Online anketa provedena je u razdoblju od samo deset dana, a odgovori od skoro 350 ljudi iznenađuju zbog kratkog vremenskog perioda.

Većina ispitanika izjasnila se kako uživa u čitanju, pa iz toga možemo zaključiti kako ljudi ipak uz sve svoje dnevne obaveze pronalaze vremena i za čitanje. Saznaje se i kako ispitanici svoje knjige biraju najčešće tematski. Ispitanici smatraju kako im čitanje jako puno pomaže pri oblikovanju pogleda na svijet i u razvijanju vokabulara. Što je vrlo pozitivno, da mladi i odrasli vide kako im knjige pomažu u svakodnevnom životu. Zanimljivo je da ispitanici smatraju kako su u današnje vrijeme knjige skupe, a ipak najviše ispitanika dolazi do knjige upravo kupnjom. Najviše ispitanika napisalo je za svoj najdraži citat iz knjige "Ana Karenjina", Lav Nikolajevič Tolstoj: "Sve sretne obitelji nalik su jedna na drugu, svaka nesretna obitelj nesretna je na svoj način." Međutim, nije se ulazilo u problematiku značenja navedenih misli.

Temeljem prikupljenih podataka možemo zaključiti kako je serijal "Harry Potter" najpopularniji za ispitanike. Osim navedenog serijala, među najpopularnijim knjigama pronašle su se knjige poput "Gospodar prstenova", "Grička vještica", "Mali princ", "Ana Karenjin" i "50 nijansi siva". Može se primijetiti kako su "Harry Potter", "Gospodar prstenova", "Instrumentarij smrtnika" i "50 nijansi sive" – knjige koje po kojima su snimljeni filmovi, a po serijalu knjiga "Igre prijestolja" nastala je poznata serija. S obzirom na to da su najčitanije knjige, opravdale su snimanje filmova i serija po uzoru na knjige.

Kroz ovo istraživanje došli smo do nekoliko zaključaka, ali uvijek postoje dodatna pitanja. Vidljivo je kroz povijest kako se najčitaniji žanrovi mijenjaju s obzirom na to koje se vrijeme u prošlosti ili sadašnjosti promatra.

Nekada su prevladavale grčke tragedije i ruski klasici, a danas znanstveno-fantastična djela u društvu s kriminalistikom i erotskim knjigama. Što će se u bliskoj budućnosti čitati, koji će trend prevladati za dvadeset godina, možemo samo nagađati.

Čitatelji su osobe koje imaju snažan imaginarij koji im omogućuje ulazak u posebni, fiktivni svijet. Ne moramo proputovati svijet da bismo ga vidjeli, dovoljno je uzeti knjigu u ruke i proputovati ćemo ga cijeloga.

Nema ljepšeg osjećaja od istinskog plovljenja knjižnicom i pronalaska blaga na policama, pa čak i da se radi o staroj prašnjavao knjizi, jer ona često nosi mnogo u sebi, mnogo puta je prelistana, mnogo puta je promišljana i čeka na nova promišljanja. Istraživanje je pokazalo kako se mladi i odrasli još uvijek nisu sasvim prepustili tehnologiji, bar što se knjiga tiče, i još uvijek vole imati u rukama klasičnu knjigu i osjetiti njezin miris. Međutim, bez obzira kako se knjige čitale, preko e-knjiga (pdf, preko interneta) ili u fizičkom obliku, još uvijek volimo pobjeći u taj drugi, zamišljeni svijet koji kreira i percipira naš vlastiti um. Knjige će se i dalje čitati, nije važan medij, važno je da čitamo!

12. Literatura

- [1] Car Sandra. 2013. *Adolescencija 21. stoljeća: društvena uvjetovanost, temeljne karakteristike i pedagoški izazovi*. Istraživački rad. Filozofski fakultet u Zagrebu. Zagreb
- [2] Javor Ranka, 1998. *Kako razvijati kulturu čitanja*. Knjižnica grada Zagreba. 5 -6
- [3] Plevnik Danko. 2006. *Fortuna čitanja*. Osijek
- [4] Rončević Zubković, Barbara. 2009. *Vještina čitanja u ranoj adolescenciji: profili učenika*. Znanstveni rad. Filozofski fakultet u Rijeci. Rijeka 109
- [5] Stantić – Peti Anita. 2009. *Čitanje – obaveza ili užitak*. Knjižnica grada Zagreba
- [6] Špiranec, Sonja. Lazić – Lasić, Jadranka. 2009. *Obrazovna uloga knjižnica*. Stručni rad. Filozofski fakultet u Zagrebu
- [7] Tomašević, Nives. Horvat, Jasna. 2012. *Nevidljivo nakladništvo*. Zagreb
- [8] Zaid, Gabriel. 2005. *Koliko knjiga*. Zagreb
- [9] <http://citajme.com/povijest-njenog-velicanstva-knjige/?print=print> pristupljeno 27.09.2016.
- [10] <https://hr.wikipedia.org/wiki/Knjiga> pristupljeno 27.09.2016.
- [11] https://www.researchgate.net/publication/281098561_Svijet_znanja_i_sudbina_knjige pristupljeno 27.09.2016.
- [12] http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/sabolovic_neki.htm pristupljeno 07.09.2016.
- [13] <http://www.klokanica.hr/skolarci/slobodne-aktivnosti/15-razloga-zasto-bi-djeca-trebala-citati-knjige-1713#> pristupljeno 10.09.2016.
- [14] <http://www.dugirat.com/kultura/95-knjizevnost/12852-kultura-itanja-postoji-lijek-za-bijeg-od-knjige-v15-12852> pristupljeno 13.09.2016.
- [15] http://www.udrugacinaz.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=3&Itemid=114 pristupljeno 14.09.2016.
- [16] <http://www.politika.rs/rubrike/Kulturni-dodatak/t50197.lt.html> pristupljeno 15.09.2016.
- [17] <http://www.novosti.rs/vesti/kultura.71.html:370986-Bestseleri-su-ipak-nepredvidivi> pristupljeno 15.9.2016.
- [18] <http://m.tportal.hr/378742/Tko-gdje-i-koliko-cita-u-Hrvatskoj.html> pristupljeno 30.10.2016.
- [19] <http://www.urbancult.hr/25614.aspx> pristupljeno 31.10.2016

[20] <http://www.racunalo.com/elektronicke-knjige-vs-tiskane-knjige-koje-su-knjige-vaznije/>
pristupljeno 20.09.2016.

Popis slika

1. Slika 3.3. Knjiga najbolji prijatelj http://radioilijas.ba/wp-content/uploads/2015/10/knjiga_najbolji_prijatelj_s300x386.jpg	13
2. Slika 4.1. Bestseleri Osobna arhiva	16
3. Slika 4.2. Najpopularniji bestseler Osobna arhiva	18
4. Slika 8.1. E-knjige ili klasične Osobna arhiva	34
5. Slika 9.1. Najčitanije knjige Osobna arhiva	38

Popis grafikona

Grafikon 1.Uzorak ispitanika prema spolu	24
Grafikon 2.Uzorak ispitanika prema dobi	25
Grafikon 3.Uzorak ispitanika prema školovanju i jesu li zaposleni ili nisu	25
Grafikon 4.Uzorak ispitanika kako provode svoje slobodno vrijeme.....	26
Grafikon 5. Uzorak ispitanika zašto čitaju	26
Grafikon 6.Uzorak ispitanika kako biraju knjige	27
Grafikon 7. Koje žanrove knjiga najviše čitaju	27
Grafikon 8.Uzorak ispitanika u čemu čitanje im pomaže	28
Grafikon 9.Uzorak ispitanika kako dolaze do knjige	29
Grafikon 10.Uzorak ispitanika mogu li knjige promijeniti ljude	29
Grafikon 11.Uzorak ispitanika koliko knjige utječu na njih	30
Grafikon 12.Uzorak ispitanika koliko knjiga imate u kući	30
Grafikon 13.Uzorak s kime razgovaraju o pročitanim djelima	31
Grafikon 14. Uzorak ispitanika misle li da su današnje cijene knjiga skupe	32
Grafikon 15. Čitaju li ispitanici e-knjige	33
Grafikon 16. Čitaju li više klasične knjige ili e-knjige	35
Grafikon 17.Uzorak ispitanika koliko ih je napisalo o svojoj najdražoj knjizi	36
Grafikon 18.Prikaz 10. najčitanijih knjiga.....	36
Grafikon 19. Gledaju li filmove i serije koje su bazirane po knjigama.....	40
Grafikon 20.Uzorak ispitanika što misle o filmovima i serijama koje su napravljene po knjigama.....	40

Prilozi

- 1. Spol** Muško ili Žensko
- 2. Dob** 10 – 18
19 – 28
29 – 38
39 – 48
49 – 58
58 – više
- 3. Moj status je, pohađam?** Osnovnu školu
Srednju školu
Fakultet
Završila srednju
Završila fakultet
Radim
Ne radim
Ostalo
- 4. Zašto čitate?** Jer volim i uživam u čitanju
Jer moram (literatura za školu i fakultet)
Jer volim biti informiran/na (vijesti)
Uopće ne čitam
Ostalo

5. Knjige za čitanje najčešće biram po:

- Naslovu
- Atoru
- Temu
- Ilustracijama
- Opsegu (debljini)
- Preporuci prijatelja
- Preporuci člana obitelji
- Preporuci učitelja/ice / profesora
- Pročitanoj procjeni (kritici) knjige
- Ostalo

6. Koje žanrove najviše čitate?

- Romane
- Povijesne romane
- Znanstveno-fantastične
- Kriminalistiku
- Horore
- Trilere
- Erotske
- Literatura za školu/fakultet
- Spoj više žanrova
- Ostalo

7. Čitanje

- Obogaćuje moj duhovni život
- Jača moje kulturno postupanje
- Obogaćuje moj jezični izraz
- Pomaže oblikovanju mog pogleda na svijet
- Ostalo

- 8. Do knjige dolazim?** (VIŠESTRUKI ODGOVOR) Posudbom iz knjižnice
 Posudbom od prijatelja
 Kupnjom
 Dobivanjem na poklon
 Putem interneta (elektroničke knjige)
 Ostalo
- 9. U kući imam knjiga?** Manje od 5
 5 – 25
 25 – 50
 50 – 75
 75 – 100
 100 – više
- 10. Čitate li e-knjige (elektroničke)?** Da
 Ne
 Ne znam što je to
- 11. Čitate li više printane knjige ili e-knjige?** Klasične knjige
 Elektronske knjige
 Podjednako
- 12. Gledate li filmove i serije koji su bazirani na knjigama?**
 Da ili ne
- 13. Što mislite o filmovima i serijama koje su napravljene po knjigama?**
 Razlikuju se u potpunosti
 Malo se razlikuju
 Knjige su detaljnije, u filmovima/serijama ne obuhvate sve što se nalazi u knjizi
 Volim vidjeti i drugu perspektivu knjige u obliku filma/serije
 Ostalo
- 14. Koliko knjige koje čitate utječu na Vas?** 1 2 3 4 5

15. Mislite li da knjige mogu promijeniti ljude i njihova razmišljanja?

Mogu

Ne mogu

Ne znam

16. Najdraža knjiga ili serijal?

17. Najdraži citat?

18. O pročitanim knjigama razgovaram s ?

s prijateljima

s učiteljima / profesorima

s roditeljima

ni s kim

na internet stranicama ljubiteljima knjiga

Ostalo

19. U slobodno vrijeme

Čitam knjigu

Slušam muziku

Igram igrice

Družim se sa prijateljima i obitelji

Sve gore navedeno, ovisno o mom raspoloženju

Ostalo

20. Smatrate li da su cijene knjiga u današnje vrijeme prihvatljive svima?

Da

Ne

Ne znam

Ne kupujem